

Helsingin
kaupunki

2016

Vuosikertomus

Sisällys

5	Kaupunginjohtajan katsaus
6	Kaupunginjohtajan toimiala
10	Rakennus- ja ympäristötoimi
14	Sivistystoimi
18	Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimi
22	Sosiaali- ja terveystoimi
27	Kaupungin päätöksenteko
33	Kaupungin organisaatio
34	Tietoja Helsingistä
37	Tilinpäätös: Odotettua myönteisempi vuosi
40	Tilinpäätöksen tunnusluvut
41	Toimintamenot ja toimintatulot
43	Henkilöstö toimialoittain
44	Kaupungin tulos- ja rahoituslaskelma sekä tase
48	Kaupunkikonsernin toiminta ja talous
50	Konsernitulos- ja rahoituslaskelma sekä tase

Kaupunginjohtajan katsaus

Arvoisa lukija

Helsinki on yksi Euroopan nopeimmin kasvavista ja kehittyvistä metropoleista. Väestönkasvun ennustetaan jatkuvan myös tulevaisuudessa. Historiallinen rakentamisen murrosvaihe Helsingissä on ajoittunut haastavaan ajanjaksoon sekä taloudellisesti että maailmanpoliittisesti.

Talouden tasapainotustavoite on toteutumassa tilikaudella strategiaohjelman linjausten mukaisesti. Valtuustokauden menotason ovat määrittäneet vuotuinen yhden prosentin tuottavuuden nousutavoite sekä kustannustason muutos ja väestönkasvu. Velkaantumista on strategiakaudella hidastettu investointikatolla sekä rahoittamalla aiempaa suurempi osuus investoinneista tulorahoituksella ja kiinteän omaisuuden myyntituloilla.

Koko seudun asukasluvun arvioidaan yltävän lähes kahteen miljoonaan vuonna 2050. Syksyllä hyväksytyssä uudessa yleiskaavassa valmistaudutaan vastaamaan kasvun haasteisiin. Merellisyyden korostuminen vahvistaa kaupungin identiteettiä ja vetovoimaa. Yhä useampi kaupunkilainen pääsee nauttimaan merestä uusien kaupunginosien valmistuessa meren äärelle. Vanhat linnoitussaareset Vallisaari ja Kuninkaansaari avautuivat keväällä yleisölle ja saavuttivat heti suuren suosion. Tuoreet tutkimukset osoittavat, että Itämeren ravinnekuormat ovat vähentyneet ja meren ekologisen tilan heikkeneminen on yhteisin toimin saatu pysäytettyä.

Vuoden aikana on valmistauduttu kesäkuun 2017 alussa käynnistyvään uuteen organisaatioon. Johtamisjärjestelmän lisäksi virasto-organisaatio uudistuu keskushallinnoksi ja neljäksi toimialaksi. Muutoksen tavoitteena on kuntavaalituloksen heijastuminen aiempaa selvemmin kaupungin johtamiseen, osallisuuden ja demokraattisen päätöksenteon vahvistaminen, sekä asukaslähtöisyyden ja tuottavuuden paraneminen.

Organisaatiouudistuksen osana luodaan kaupungille uusi osallisuus- ja vuorovaikutusmalli. Siinä kehitetään alueellisen osallistumisen ja vuorovaikutuksen sekä osallistuvan budjetoinnin malli, luodaan vapaaehtoistoiminnan malli ja avataan kaupungin tiloja toimijoiden käyttöön.

Kasvava kaupunki toimii kokeilualustana, jossa mahdollisimman moni voi hyödyntää avointa tietoa ja toimivia palveluja ja tulla mukaan tekemään Helsingistä entistä vaikuttavampaa paikkaa asua ja yrittää.

Matkailijoille Helsinki tarjoaa virkistävän kohteen, jonka vetovoima syntyy erityisesti kaupunkikulttuurin ja luonnon yhdistelmästä. Vuonna 2016 Helsingissä kirjattiin 3,58 miljoonaa yöpymistä eli kolmen prosentin lisäys edellisvuoteen. Helsinki-Vantaan lentoasemalla ylitettiin 17 miljoonan matkustajan raja. Laivamatkustamisen suosio on kasvanut yhtäjaksoisesti jo kohta kymmenen vuoden ajan. Varsinkin Tallinnan ja Helsingin väliä kuljetaan työn perässä koko ajan enemmän, ja yhä useammin vapaa-ajanmatkustaja on Kaukoidästä saapunut turisti. Helsingin satama on Itämeren ja Manner-Euroopan vilkkein matkustajasatama.

Kiitän kaikkia kumppaneitamme ja henkilöstöämme yhteisestä työstä helsinkiläisten ja Helsingin hyväksi.

Jussi Pajunen
kaupunginjohtaja

Kaupunginjohtaja Jussi Pajunen

- Kaupungin toiminnan ja talouden yleissuunnittelu
- Konserniohjaus
- Talousarvion valmistelu ja sen noudattamisen valvonta
- Sisäinen tarkastus
- Keskitetty tilinpito
- Elinkeinoasiat, matkailu, tapahtumat
- Valmiussuunnittelu
- Kansainväliset asiat
- Viestintä
- Henkilöstöpolitiikka

Kaupunginjohtajan toimialan avainlukuja

Toimintatulot, miljoonaa euroa.....	25,2
Toimintamenot, miljoonaa euroa	194,9
Toimintamenot/asukas, euroa.....	306,8
Henkilöstömäärä	1 025
Koko henkilöstöstä, %	2,7

Toimialaan kuuluvat liikelaitokset*, liikevaihto, miljoonaa euroa

Taloushallintopalvelu (406).....	28,1
----------------------------------	------

Virastot*

Kaupunginkanslia (602)

Tarkastusvirasto (17)

* Suluissa kuukausi- ja tuntipalkkaisten työntekijöiden lukumäärä.

Kaupunginjohtajan toimiala

Kaupungin toimintaa leimasivat uudistusten valmistelu ja muutoksiin varautuminen. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä maakuntahallinnon uudistuksiin varautumisen rinnalla toiminnassa keskeisenä oli kaupungin uuden johtamisjärjestelmän ja toimialaorganisaation valmistelu. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kesäkuussa johtamisjärjestelmän muutokset ja päätti siirtymisestä toimialaorganisaatioon 1.6.2017 alkaen.

Vuoden aikana tehtiin myös monia muita kaupungin kehitykseen ja tulevaisuuteen vaikuttavia päätöksiä. Näistä merkittävin lienee Helsingin uusi yleiskaava, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyi lokakuussa. Tärkeitä joukkoliikenteen kehittämiseen vaikuttavia päätöksiä olivat Raide-Jokerin ja Kruunusillat-hankkeen hankesuunnitelmien hyväksymiset.

Vuosi 2016 oli Helsingin kaupungin taloudessa odotettua myönteisempi. Kaupungin toimintakate toteutui talousarviota parempana, verotulot kasvoivat ennakoitua enemmän ja omaisuuden myynneistä kirjautui ennakoitua suuremmat tulot. Kaupungin toiminnan ja investointien rahavirta muodostui 159 miljoonaa euroa positiiviseksi, mikä mahdollisti kaupungin lainakannan pienentämisen. Strategiaan kirjattu käyttömenojen kasvun tavoite on osoittautunut toimivaksi keinoksi ohjata kaupungin menokasvua. Tavoite on strategiakaudella hillinnyt menojen kasvua ja siten auttanut tasapainottamaan kaupungin taloutta.

Kaupunki kasvoi

Helsingin väkiluku kasvoi noin 7 400 asukkaalla ja oli tietokeskuksen ennakkotiedon mukaan noin 635 181 vuoden lopulla. Vieraskielisen väestön osuus asukkaista on 14,6 prosenttia. Ruotsinkielisiä on lähes kuusi prosenttia helsinkiläisistä.

Vuonna 2016 Helsingissä oli 421 500 työpaikkaa. Työllisten määrä kasvoi lähes kolmella prosentilla edellisvuodesta, mutta myös työttömien määrä kasvoi loppuvuoteen saakka. Työttömyysaste oli 12,4 prosenttia.

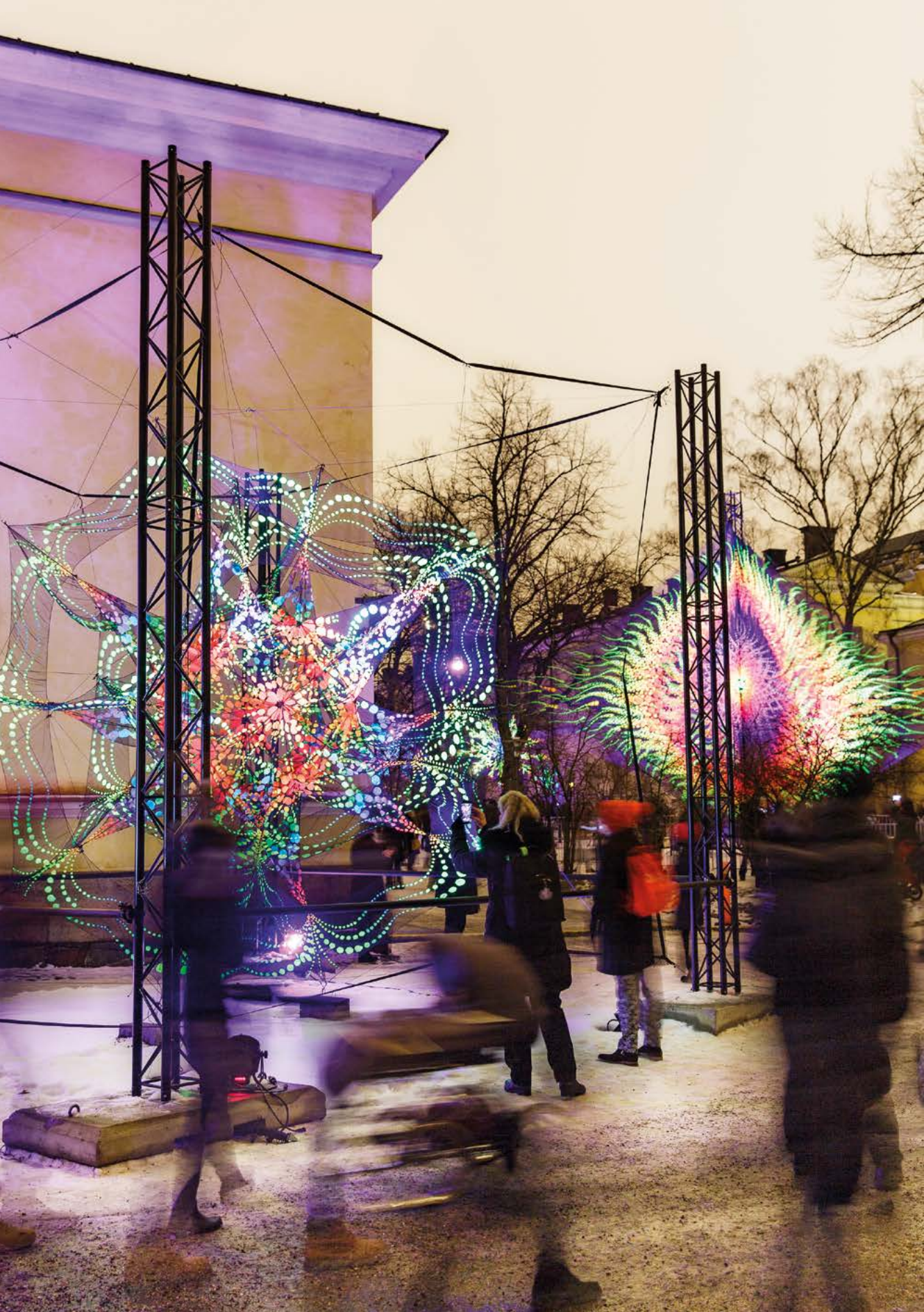
Kaupungin palveluksessa oli yhteensä 38 056 henkilöä. Työntekijöistä 76,5 prosenttia oli naisia ja 23,5 prosenttia miehiä.

Yhtenäinen kaupunki

Helsingin viestinnän ja markkinoinnin kehittämisessä on tavoitteena ohjata kaupunkia tunnistamaan vahvuutensa omaperäisenä kontrastien kaupunkina. Työ auttaa Helsinkiä kehittämään vahvuuksiaan ja löytämään yhtenäisen tavan kertoa kaupungista ja sen palveluista. Myös viestinnän digitaalisista kanavista on pyritty muodostamaan entistä yhtenäisempi ja tavoittavampi kokonaisuus. Kaupungin läsnäolo sosiaalisen median kanavissa on selvästi vahvistunut.

Kaupunkilaisten kiinnostuksesta kotikaupunkinsa asioihin kertoo se, että uuteen palautejärjestelmään saapui yli 56 000 asukas-palautetta. Kokeiluprojekteissa kehitettiin ja tutkittiin palauteaineiston hyödyntämistä kaupungin toiminnassa. Asiakaspalvelua ja neuvontaa kehitettiin osana tulevaa Helsingin asiakaspalvelumallia.

Kaupungintalo houkutteli näyttelyihin, tilaisuuksiin ja neuvontatiskille yli 400 000 vierailijaa, joista suuri osa oli matkailijoita. Helsinkiin saapuneiden kongressivieraiden määrä rikkoi kaikki aiemmat ennätykset yli 60 000 kongressiosallistujalla. Helsinki on edelleen yksi maailman suosituimmista kongressikaupungeista. Matkailukohteena Helsinki keräsi paljon myönteistä näkyvyyttä kansainvälisessä mediassa ja menestyi erinomaisesti lukuisissa kaupunkien elämänlaatua, hyvinvointia sekä kilpailukykyä ja yrittäjyyden edellytyksiä

mittaavissa kansainvälisissä vertailuissa. Kiinnostava saavutus oli myös Helsingin internetsivuilla myönnetty tunnustus. Hel.fi-verkkosivut arvioitiin yhdysvaltalaisen Rutgers-yliopiston vertailussa maailman suurkaupunkien toiseksi parhaiksi ja Euroopan parhaiksi.

Rakentamisen Helsinki

Helsingin historiallinen rakennusbuumi jatkui. Suurimmat asuin- ja työpaikka-alueiden esirakentamiskohteet sijaitsevat Länsisatamassa, Kalasatamassa ja Pasilassa. Yhteensä Helsinkiin valmistui 4 395 uutta asuntoa ja kaupungissa aloitettiin yli viiden tuhannen uuden asunnon rakentaminen. Tärkeitä valmistuvia tai rakentamiskohdissa olevia rakentamiskohteita olivat keskustakirjasto, Maunula-talo ja Metropolian ammattikorkeakoulun uusi kampus.

Vuoden aikana tehtiin monia tulevaisuuteen vaikuttavia päätöksiä.

Kohti uutta organisaatiota

Johtamisjärjestelmän uudistus muuttaa huomattavasti kaupungin hallinnollista rakennetta. Luottamushenkilö- ja viranhaltijaorganisaation muutos on merkittävin organisaation kokonaisuudistus viime vuosikymmeninä. Kesäkuun alusta alkaen Helsingin johdossa on pormestari ja neljä apulaispormestaria, jotka kaupunginvaltuusto valitsee keskuudestaan. Virastojen ja toimialojen toiminnot organisoidaan neljän toimialan ja keskushallinnon muodostamiin kokonaisuuksiin. Vastaavasti aiemmin toimineiden lähes kolmenkymmenen lautaja johtokunnan tehtävistä tulee vastaamaan neljä toimialalautakuntaa jaostoineen. Pormestari on kaupunginhallituksen puheenjohtaja ja apulaispormestarit toimivat omien lautakuntiensa puheenjohtajina.

Johtamisjärjestelmän uudistamisen rinnalla valmistellaan uutta Helsingille sopivaa osallisuuden mallia. Myös nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet laajenivat, kun nuorten aloitteet vietiin nyt ensimmäistä kertaa valtuuston käsittelyyn samalla tavalla kuin kunnan asukkaiden tekemät aloitteet.

Maankäyttö, asuminen ja liikenne

Helsingin seudun kuntien sekä valtion välisessä maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimuksessa vuosille 2016–2019 on sovittu, että seudulla jatketaan yhteissuunnittelua edellisten suunnitelmien pohjalta. Seudulla toteutettavan MAL 2019 -suunnittelukierroksen tavoitteena on konkretisoida suunnitelmia. MAL-puiteohjelma hyväksyttiin marraskuussa Helsingin seudun yhteistyökokouksessa.

Valtion sekä pääkaupunkiseudun ja Lahden kaupunkien välinen kasvusopimus jaksolle 2016–2019 hyväksyttiin ja sen tavoitteena on luoda sopimuskasvun alueita älykkäiden ja puhtaiden ratkaisujen edelläkävijäalue. Tätä toteuttamaan ja edistämään perustettiin yhteistyössä keväällä pääkaupunkiseudun Smart & Clean -säätiö.

Kasvupalvelujen erilliskäyttö

Pääkaupunkiseutu muodostaa olosuhteiltaan ja tarpeiltaan muusta maasta poikkeavan väestökeskittymän. Pääkaupunkiseudun kaupungit esittivät sote- ja maakuntauudistuksen erilliskäyttöä, mutta hallitus ei nähnyt edellytyksiä erilliskäytölle sosiaali- ja terveyshuollossa. Sen sijaan hallitus ilmoitti valmiudesta neuvotella pääkaupunkiseudun työllisyys-, elinkeino- ja maahanmuuttajapalvelujen eli kasvupalvelujen järjestämistä koskevasta erilliskäytöstä. Kaupungit käynnistivät loppuvuodesta kasvupalveluja koskevan yhteisten valmistelutyön. Sote- ja maakuntauudistuksen esivalmistelu käynnistyi Uudellamaalla maakuntaliiton vetämänä.

Apulaiskaupunginjohtaja Pekka Sauri

- Julkinen liikenne
- Pelastustoimi
- Ympäristöasiat
- Rakentaminen

Rakennus- ja ympäristötoimen avainlukuja

Toimintatulot, miljoonaa euroa.....	319,7
Toimintamenot, miljoonaa euroa	599,5
Toimintamenot/asukas, euroa.....	943,8
Henkilöstömäärä (ml. liikelaitokset).....	5 422
Koko henkilöstöstä, %	14,2

Toimialaan kuuluvat liikelaitokset*, liikevaihto, miljoonaa euroa

Helsingin kaupungin liikennelaitos (HKL)	
-liikelaitos (1 156)	160,4
Palmia-liikelaitos (1 463)	96,5

Virastot*

Hankintakeskus (51)
Helsingin Tukkutori (35)
Pelastuslaitos (681)
Rakennusvirasto (462)
Rakentamispalvelu Stara (1 417)
Ympäristökeskus (157)

* Suluissa kuukausi- ja tuntipalkkaisten
työntekijöiden lukumäärä.

Rakennus- ja ympäristötoimi

Raide-Jokerin ratahankkeen hankesuunnitelma, kustannusarvioltaan 275 miljoonaa euroa, hyväksyttiin vuonna 2016. Raide-Jokeri on Helsingin Itäkeskuksesta Espoon Keilaniemeen suunniteltu seudullinen poikittainen pikaraitiotielinja, joka korvaa bussirunkolinjan 550. Hanke toteutetaan HKL:n johdolla Helsingin, Espoon ja HSL:n yhteistyönä. Liikennöintiin tarvittavien 29 kaksisuuntaisen raitiovaunun hankesuunnitelma hyväksyttiin.

Myös hankesuunnitelma raitiotieyhteydelle Helsingin keskustasta Laajasaloon hyväksyttiin. Tämän Kruunusillat-hankkeen kustannusarvio on 269 miljoonaa euroa. Raitioliikenne alkanee vuonna 2026.

Uusien M300-metrojunien ja Artic-raitiovaunujen hankinnat etenivät. Vuoden lopussa oli toimitettu 19 metrojunaa sekä 17 raitiovaunua, joista valtaosa saatiin matkustajaliikenteeseen.

Länsimetro Oy ilmoitti länsimetron käyttöönoton viivästymisestä. Hankkeen kokonaiskustannusennustetta tarkistettiin keväällä 1 088 miljoonaan euroon ja syksyllä 1 186 miljoonaan euroon. Viivästyksistä huolimatta metroliikenteessä siirryttiin elokuun puolivälissä lyhempiin juniin ja ruuhka-aikoina 2,5 minuutin vuoroväliin, mikä lisäsi metron kapasiteettia 7 prosentilla.

Kaupunkipyörät suosittuja

Helsingin kaupunkipyöräpalvelun ensimmäinen vaihe otettiin käyttöön toukokuussa. Käytössä oli 500 pyörää ja 50 pyöräasemaa. Palvelu sai suuren suosion ja sille myönnettiin kolme tunnustuspalkintoa terveiden elämäntapojen edistämisestä ja kaupungin tekemisestä hauskemaksi sekä älykkään kaupungin kehittämisestä.

Rakennusvirasto aloitti Parklet-ruutujen vuokrauksen. Parkletilla tarkoitetaan pysäköintiruutua, joka otetaan tilapäisesti muuhun käyttöön, esimerkiksi terassiksi. Pysäköinnin maksuvyöhykkeet laajenivat. Uusi vyöhykejako on vanhaa selkeämpi, mikä helpottaa mobiilipalveluiden toteuttamista ja pysäköinninvalvontaa.

Pyöriteiden remontit etenivät. Helsingin kadun itäpään pyörätie valmistui. Pyöriteiden talvihoidon pilotti toteutettiin talveksi 2016–2017 kolmella reitillä: harjasuolaus reiteillä Lauttasaari–Kuusisaari ja Ruoholahti–Oulunkylä sekä tehostettu hoito Pakilassa.

Uutta Helsinkiä rakennettiin projekti-alueilla, erityisesti Pasilassa ja Kalasatamassa. Mannerheimintien Kolmensepänaukion uusi suojatie valmistui ja parantaa keskustan jalankulkuyhteyksiä. Järjestely on osa kävelykeskustan kehittämistä.

Töölönlahden puiston, Helsinginkadun pyöriteiden ja Isoisänsillan avajaisia juhlistettiin näyttävästi valtakunnallisen vihervuoden kunniaksi.

Rakennusviraston Twitter-palvelun menestys jatkui. Seuraajien määrä on lähes 17 500. Palvelu sai myönteistä huomiota mediassa sekä alan ammattilaisten keskuudessa.

Tapahtumia ja innovaatioita

Tukkutorin Silakkamarkkinoilla tanssittiin, uitiin ja kalastettiin. Tapahtumassa vieraili yli 50 000 kävijää. Helsingin suosituin matkailukohde Vanha Kauppahalli keräsi lähes 1,5 miljoonaa kävijää. Tukkutorilla toista vuotta peräkkäin pidetty Sideways-festivaali laajeni, ja Teurastamon tapahtumiin osallistui 100 000 kävijää.

TEURASTAMO

HELSINKI
HELSINGFORS

KELLOHALI

Palvelukeskus Helsinki toteutti organisaatio-uudistuksen perustamalla kaksi uutta yksikköä: ruoka- ja yhdistelmäpalvelut sekä asiakkuudet-yksikön.

Vanhusten turvapuhelinhälytyspalveluja ja kotona asumisen teknisiä tukipalveluita, kuten virtuaalihoitoa, kehitettiin yhdessä Palvelukeskuksen sekä sosiaali- ja terveysviraston kotihoidon kanssa. Asiakasmäärät ovat kasvaneet tasaisesti ja virtuaalikäyntejä kertyy kuukaudessa noin 20 000.

Palvelukeskuksen yhteistyö varhaiskasvatusviraston kanssa vastuullisesti tuotetun ruoan puolesta voitti toistamiseen Luomu2016-palkinnon.

Hankintakeskus järjesti 141 hankintakilpailutusta, joiden hankinta-arvo oli yhteensä noin 600 miljoonaa euroa. Logistiikkakeskus toimitti kaupungin yksiköille erilaisia yhteishankintatuotteita noin 14 miljoonan euron arvosta. Hankintakeskus otti käyttöön kaupungin yhteisen sopimushallintajärjestelmän. Sähköisen kilpailuttamisjärjestelmän käyttöä ja kehittämistä jatkettiin. Hankintoja tehtiin kestävä kehitys huomioiden: puolesta hankintakeskuksen yhteishankintakilpailutuksista otettiin huomioon ympäristönäkökulma.

Kaupunkipyöräpalvelu sai tunnustuspalkinnon kaupungin tekemisestä hauskemmaks.

Rakentamispalvelu Stara saavutti toimintakatetavoitteensa ja liikevaihdon lasku pysähtyi. Työhyvinvointi kehittyi myönteisesti.

Pelastuslaitoksen kiireellisten ensihoito-tehtävien määrä kasvoi 11 prosenttia ja pelastustoimen tehtävien määrä 5 prosenttia edellisvuodesta. Toimintavuotta leimasi valmistautuminen maakuntauudistukseen ja pelastustoimen uudistukseen.

Ajankohtaisia ympäristöasioita

Liikenteen ympäristö- ja meluhaittojen pienentäminen sekä ilmanlaadun parantaminen olivat keskeisiä teemoja ympäristökeskuksen toiminnassa. Ympäristölautakunta hyväksyi kaupungille uuden ilmansuojelusuunnitelman vuosille 2017–2024.

Helsingin Itämeri-toimenpideohjelmaa (2013–2018) toteutetaan. Kaupunki aloitti John Nurmisen säätiön kanssa hankkeen, jossa keskitytään kaupungin fosforijalanjäljen pienentämiseen. Itämerihaasteeseen ja sen kumppaniverkostoon liittyi 20 uutta kansainvälistä kumppania.

Luonnonsuojeluohjelma hyväksyttiin osana kaupungin uutta yleiskaavaa. Ilmastotavoitteista valmisteltiin esitys valtuustokauden 2017–2021 strategiaohjelmaa varten.

Kuluttajaturvallisuuden valvonta valtiollistettiin ja toimivalta siirrettiin Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon (Tukes) 1.5.2016 alkaen. Tästä vapautuneet voimavarat kohdennettiin terveydensuojelun valvontaan.

Ympäristökeskus uudisti ravintoloiden ja myymälöiden omavalvontaohjeet ja elintarvikeneuvonnassa kokeiltiin chat-palvelua. Norovirus aiheutti poikkeuksellisen laajoja epidemioita, joita ympäristökeskus selvitti yhteistyössä sosiaali- ja terveysviraston epidemiologisen toiminnan sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kanssa.

Apulaiskaupunginjohtaja Ritva Viljanen

- Yleissivistävä ja ammatillinen koulutus sekä yleissivistävä aikuisopetus
- Kirjastopalvelut
- Kulttuuri, orkesteri, museot
- Liikunta ja urheilu
- Nuorisotoimi
- Tutkimus- ja tilastotoimi
- Työllisyysasiat

Sivistystoimen avainlukuja

Toimintatulot, miljoonaa euroa.....	65,3
Toimintamenot, miljoonaa euroa	938,2
Toimintamenot/asukas, euroa.....	1 477,0
Henkilöstömäärä (ml. Oiva Akatemia, jolla liikevaihtoa 4,7 milj. euroa)	8 872
Koko henkilöstöstä, %	23,3

Virastot*

Kaupunginkirjasto (541)
Kaupunginmuseo (74)
Kaupunginorkesteri (127)
Korkeasaaren eläintarha (84)
Kulttuurikeskus (121)
Liikuntavirasto (534)
Nuorisoasiainkeskus (383)
Oiva Akatemia (28)
Opetusvirasto (6 421)
Ruotsinkielinen työväenopisto (40)
Suomenkielinen työväenopisto (198)
Taidemuseo (78)
Tietokeskus (90)
Työterveys Helsinki (155)

* Suluissa kuukausi- ja tuntipalkkaisten työntekijöiden lukumäärä.

Sivistystoimi

Helsingin koulujen oppimistulokset olivat hyviä ja tuoreimman Pisa-tutkimuksen mukaan pääkaupunkiseudun koulutustaso oli muuta maata korkeampi. Kaikille peruskoulun päättävälle pystyttiin tarjoamaan opiskelu-paikka tai jokin tukitoimi. Vuosiksi 2013–2016 saatiin lisää 1 460 ammatillisen koulutuksen opiskelupaikkaa. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelu nivoutuu tiiviisti työelämään. Stadin ammattiopistossa saattoi suorittaa kaksoistutkinnon, johon sisältyy myös ylioppilastutkinto. Myllypuron Metropolian ammatti-korkeakoulun kampuksen rakentaminen alkoi.

Opetuksen digitalisaatio-ohjelmassa 60 koulua kokeili ja kehitti ilmiöpohjaista koulua, pulpetitonta koulua, oppikirjatonta koulua, ePortfoliokoulua ja koulutonta koulua. Koulujen digiloikkaan varattiin 37 miljoonan euron ylimääräinen rahoitus seuraavaksi neljäksi vuodeksi.

Uusi Stadin osaamiskeskus tarjoaa kielikoulutusta ja muuta koulutusta maahanmuuttajille ja tukee heidän siirtymistään harjoitteluun ja työelämään.

Matalan kynnyksen palvelu Ohjaamo avattiin ja sinne koottiin kaupungin nuorten palvelut. Ohjaamo saavutti jo alkuvaiheessaan suuren suosion.

Vapaa-ajalla liikuttiin

Kaupunginkirjasto panosti lasten palvelujen kehittämiseen. Aparaatissaari-mediakasvatus-aineisto oli ahkerassa käytössä, Pulmaario-luonnontiedekerhot keräsivät ala-asteikäisiä ja jokaiselle koulun aloittajalle lahjoitettiin kirja. Kirjaston lainausmäärät kasvoivat ja kirjastokäyntejä kertyi lähes 15 miljoonaa, josta verkkokäyntejä 8,5 miljoonaa.

Kirjaston, työväenopiston ja nuorisotoimen yhteinen Maunula-talo otettiin käyttöön. Keskustakirjaston peruskivi muurattiin

toukokuussa ja kirjaston nimeksi tulee Oodi. Rakentaminen eteni hankesuunnitelman mukaisesti.

Suomenkielinen työväenopisto tarjosi opetusta lähes viidellä tuhannella kurssilla. Ruotsinkielisen työväenopiston tiivistynyt yhteistyö päiväkotien ja koulujen kanssa tuotti muun muassa Huopalahden oppilaiden kanssa runoantologian Avtryck – dikter.

Liikuntaviraston liikuntapaikoissa kävi yli 10 miljoonaa liikkujaa. Lasten ja nuorten sekä senioreiden osallistujamäärät kasvoivat. Kaikki koulut tulivat mukaan Liikkuva koulu -hankkeeseen.

EasySport-liikuntaryhmiin osallistui yli 3 000 alakouluikäistä. Nuorten FunAction-liikunta laajeni Itä-Helsingin lisäksi Kannelmäkeen ja Malminkartanoon. Nyt-liikunta, joka on suunnattu 18–29-vuotiaille, keräsi aiempaa enemmän käyntikertoja.

Liikuntatoimi menestyi asiakaskyselyissä ja Quality of life in European Cities -tutkimuksen mukaan Euroopan pääkaupungeista Helsingin ja Luxemburgin asukkaat ovat kaikkein tyytyväisimpiä kaupunkinsa liikuntapalveluihin.

Olympiastadionin korjaushanke etenee myönnetyn lisärahoituksen turvin.

Kulttuurista iloa

Uusi kaupunginmuseo avattiin Senaatintorin kulmalla toukokuussa. Kaupunkilaisten kanssa suunniteltu museo keräsi huikean kävijämäärän. Runsaasti kävijöitä oli myös Hakasalmen huvilan Musiikkia! – Kaupungin soivat muistot -näyttelyssä sekä huvilan yli sadassa konsertissa. Kaupunginmuseossa kävi yli 400 000 kävijää ja sen kävijätavoite ylittyi 227 prosentilla.

Myös Helsingin taidemuseo HAM teki kaikkien aikojen yleisöennätyksen. Japanilaisen Yayoi Kusaman näyttely In Infinity

oli suosikki, samoin Ai Weiwei @ Helsinki -näyttely. Näyttelytoiminta laajeni museosta myös kaupunkitilaan. Kesällä Esplanadin puistossa oli esillä Kusaman Täplien nousu puihin ja talvipuutarhassa Narkissos-puutarha. Kalasatamaan valmistui Villu Jaaniso on teos Kuukkeli ja Töölönlahden puistoon Antti Laitisen Armour.

Taidemuseon ja kaupunginmuseon yhteinen kokoelmakeskus otettiin käyttöön syksyllä 2016.

Helsingin kaupunginorkesterin uuden ylikapellimestarin Susanna Mälkin kausi käynnistyi. Orkesterin ja ylikapellimestarin rohkea ja luova ohjelmistosuunnittelu palkittiin Suomen Estetiikan Seura ry:n myöntämällä Vuoden esteettinen teko -kunniapalkinnolla.

Kulttuurikeskuksen avustusuudistus mahdollistaa monivuotiset avustukset ja tuo niiden myöntämiseen lisää vuorovaikutteisuutta. Pari vuotta sitten käyttöön otetulla Helsinki-mallilla on voitu lisätä kulttuuri-instituutioiden ja lähiöiden yleisötyötä.

Kaupunkilaisten kanssa suunniteltu uusi kaupunginmuseo keräsi huikean kävijämäärän.

Korkeasaaren eläintarhan merkkitapahtumia olivat amurintiikerin ja manulin poikasten syntymät sekä myskihärkien ja markhorien saapuminen. Vierailijoille avattiin Hämärätalo ja Vuohipiha sekä uudistuneet ravintolat ja matkamuistomyymälä.

Suunnittelua yhteistyössä

Peruskoulujen ja lukioden uudet opetus-suunnitelmat lisäsivät oppilaiden osallisuutta koulun toiminnan kehittämiseen ja oman opiskelun suunnitteluun. Oppiminen on yhteisöllistä ja oppimisympäristö laajenee koko kaupunkiin.

Yli 12 000 nuorta helsinkiläistä vaikutti osallistuvan budjetoinnin kautta siihen, millaista toimintaa on tarjolla eri puolilla kaupunkia ja miten nuorisotyön resursseja kohdennetaan. Nuoret suunnittelivat RuutiBudjetissa kursseja, yhteisiä retkiä ja nuorisokahviloita.

Asukkaat suunnittelivat osallistuvan budjetoinnin avulla kirjaston ja opetusviraston palveluita. Maunula-talon suunnittelussa kaupunkilaisten osuus oli poikkeuksellisen laaja.

Avoin data kärjessä

Oiva Akatemian toiminta painottui muutostukeen. Työn vaikuttavuutta mitattiin Kunta10-tutkimuksella, jonka tuloksissa näkyivät panostukset johtamis- ja esimiestyön kehittämiseen. Oivassa kehitetty virtuaalityökalu Oman työn kunkuksi on tarkoitus jakaa kaupungin jokaisen työntekijän käyttöön.

Tietokeskuksen Helsinki Region Infoshare (HRI) säilytti asemansa Suomen johtavana avoimen datan palveluna, jossa vierailtiin vuoden aikana noin 222 000 kertaa. Kaupunginarkisto valmistautui asiakirjojen digitaaliseen säilyttämiseen.

Työterveys Helsingissä otettiin käyttöön ensimmäisenä suomalaisena työterveyshuoltona suositukset sairauspoissaolojen kirjoittamisesta. Laatukeskus palkitsi Työterveys Helsingin neljän tähden EFQM Recognised for Excellence -tunnustuksella, mikä on kansainvälisesti tunnetun arvioinnin toiseksi korkein tähtimäärä. Kyseessä on ainut työterveyshuolto, joka on päässyt tälle tasolle.

Apulaiskaupunginjohtaja Anni Sinnemäki

- Kaavoitus
- Muu maankäytön suunnittelu
- Kiinteistötoimi
- Rakennusvalvonta
- Asuntopolitiikka
- Asuntoasiat

Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimen avainlukuja

Toimintatulot, miljoonaa euroa.....	775,3
Toimintamenot, miljoonaa euroa	326,1
Toimintamenot/asukas, euroa.....	513,3
Henkilöstömäärä	945
Koko henkilöstöstä, %	2,5

Virastot*

Asuntotuotantotoimisto (70)
Kaupunkisuunnitteluvirasto (286)
Kiinteistövirasto (467)
Rakennusvalvontavirasto (122)

* Suluissa kuukausi- ja tuntipalkkaisten
työntekijöiden lukumäärä.

Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimi

Helsingin pitkäjänteiselle kehitykselle keskeinen päätös tehtiin 26.10.2016, kun kaupunginvaltuusto hyväksyi uuden yleiskaavan. Kaavassa varaudutaan Helsingin kasvuun noin 860 000 asukkaan ja 560 000 työpaikan kaupungiksi vuoteen 2050 mennessä. Yleiskaava on yleispiirteinen kuvaus alueen tavoitellusta maankäytöstä ja se luo suuntaviivat ja pohjan yksityiskohtaiselle kaavoitukselle. Yleiskaavan ratkaisut perustuvat visioon Helsingistä raide liikenteen verkostokaupunkina, jolla on vahva ja laaja kantakaupunki. Tulevasta rakentamisesta noin kolmannes on täydennysrakentamista, joka sijoitetaan erityisesti raideliikenteen solmukohtiin. Kolmannes sijoittuu uusille rakentamisalueille, kuten Malmin lentokentälle, ja kolmannes kaupunkibulevardien varsille laajenevaan kantakaupunkiin.

Hyvä kaavoitusvuosi

Helsingin tavoitteena on laatia asuntotuotantoon asemakaavoja vähintään 600 000 kerrosneliometriä joka vuosi. Tällä tavoitteellaan vastaavasti 6 000 asunnon rakentamista vuosittain. Kaupunkisuunnittelulautakunnalle esiteltiin 730 000 kerrosneliometriä asunto-kaavoja ja valtuusto hyväksyi niitä 447 600 kerrosneliometrin verran.

Raideliikennettä ja pyöräteitä

Helsingissä tehtiin kaksi tärkeää joukkoliikenteen kehittämiseen liittyvää päätöstä. Raide-Jokeri on Helsingin Itäkeskuksen ja Espoon Keilaniemen välille suunniteltu pikaraitiolinja, joka korvaa runkolinjan 550. Linjan siirtäminen raiteille mahdollistaa kasvavien matkustajamäärien kuljettamisen. Raide-Jokeri lisää poikittaisen joukkoliikenteen luotettavuutta ja palvelutasoa.

Toinen merkittävä päätös oli Kruunusillat, joka kytkee kehittyvän Laajasalon raideyhteydellä kantakaupunkiin. Myös Hämeentietä ryhdytään uudistamaan entistä viihtyisämmäksi kaduksi, joka palvelee ennen kaikkea kävelijöitä, pyöräilijöitä ja joukkoliikenteen käyttäjiä. Pyöräilyn baanaverkon suunnittelu on edistynyt erittäin hyvin ja kävelykeskustan laajentamiseen tähtäävä suunnittelu on myös käynnissä.

Asuntorakentaminen ylitti tavoitteet

Rakentaminen oli erittäin aktiivista ja uusia asuntohankkeita käynnistettiin runsaasti. Talouden heikosta yleisilanteesta huolimatta vuokra- ja omistusasuntojen kysyntä on ollut hyvää ja asuntotuotanto vilkasta. Kaupunki luovutti tontteja asuntorakentamista varten yli 4 000 asuntoa vastaavan määrän. Asuinrakennusoikeutta luovutettiin ennätyskellinen määrä, noin 378 000 kerroneliometriä. Tästä 48 prosenttia luovutettiin vuokraamalla ja 52 prosenttia myymällä. Sitovana tavoitteena ollut asuntorakennusoikeuden määrä 325 000 kerrosneliometriä ylitettiin.

Myynti- ja vuokratulot

Maanmyyntitulot olivat 238 miljoonaa euroa ja ylittivät siten merkittävästi asetetun 100 miljoonan euron talousarviotavoitteen. Huomattavin myyntikokonaisuus oli Kalasataman keskuksen asuntotornit, joista saatiin myyntituloja yhteensä noin 94 miljoonaa euroa. Keski-Pasilan ensimmäisen vaiheen myynti (Tripla) toi kaupungille 46 miljoonan euron tulot. Lisäksi myytiin suuri määrä pienempiä tontteja eri puolilta Helsinkiä, yhteensä noin 100 miljoonan euron edestä.

Maanvuokratulot olivat 241 miljoonaa euroa (223 miljoonaa euroa vuonna 2015). Tästä ulkoisten vuokrien osuus oli 207 miljoonaa euroa ja se ylitti sitovan tavoitteen (200 miljoonaa euroa). Maankäyttösopimusten toteutuminen toi kaupungille runsaan 22 miljoonan euron tulot ja ilmaisluovutuksina yleisiä alueita 1,3 miljoonan euron arvosta.

Aktiivista maanhankintaa

Maa-alueiden ja rakennusten ostoon käytettiin yhteensä lähes 18 miljoonaa euroa, joilla hankittiin yhteensä 91 hehtaaria maata. Maanhankinnasta noin 7,3 miljoonaa euroa kohdistui Östersundomiin. Vuodesta 2008 lähtien kaupungin omistusosuus alueella on noussut 31 prosentista 60 prosenttiin, yli 1 500 hehtaariin.

Tonttien rakentamiskelpoiseksi saattamiseen tonttiosasto käytti noin 19,6 miljoonaa euroa (8,6 miljoonaa euroa vuonna 2015). Merkittävimmät pilaantuneiden maiden puhdistamiskohteet olivat Kalasataman ja Jätkäsaaren projektialueilla.

Helsingin pitkäjänteiselle kehitykselle keskeinen päätös tehtiin 26.10.2016, kun valtuusto hyväksyi uuden yleiskaavan.

Vuokra-asuntojen uustuotanto vähäistä

Valtion tukemien vuokra-asuntojen uustuotanto jäi vähäiseksi, vain 130 asuntoa valmistui. Tarjonnan odotetaan paranevan vuonna 2017, jolloin uustuotannon määrä on merkittävästi suurempi. Työsuhteasuntojen tarjonta pysyi edellisten vuosien tasolla, noin 640 asuntoa. Vapaarahoitteisia vuokra-asuntoja välitettiin reilut 300 kappaletta.

Kaupungin vuoka-asuntojen kysyntä on vakiintunut noin 13 500 asunnonhakijaan.

Asuntolautakunta puolsi korkotukea yhteensä 2 662 asunnon rakentamiseen tai peruskorjaukseen.

Rakennuttaminen elpyi

Asuntotuotantotoimistolle asetettu sitova tavoite on 1 500 asunnon vuosituotanto. Tavoitteiden saavuttamiseksi laadittu tuotanto-ohjelma sisälsi 1 737 asuntoa. Vuoden 2016 tuotantotavoite oli noin 50 prosenttia suurempi kuin edellisenä vuonna. Asuntotuotantotoimisto käynnisti 1 522 asunnon rakennustyöt. Käynnistyneissä kohteissa on 607 vuokra-asuntoa, 563 asumisoikeusasuntoa ja 352 hitas-asuntoa.

Peruskorjauksia valmistui 196 asunnossa ja korjaus päätettiin aloittaa 555 asunnossa.

Pukinmäkeen Eskolantien varteen kesäkuussa 2015 valmistuneet puukerrostalot voittivat syyskuussa 2016 pohjoismaisessa NBO:n asuntokilpailun kahdenkymmenen kohteen joukosta.

Rakennusluvut sähköisesti

Rakentaminen ja lupien myöntäminen jatkuivat vilkkaana. Rakennuslupia myönnettiin lähes 5 600 asunnolle, kun mukaan lasketaan rakennusten muutoshankkeet. Lokakuun alusta siirryttiin sähköiseen asiointiin kaikessa lupakäsittelyssä. Sähköinen e-hakemus (Lupapiste) on otettu systemaattiseen käyttöön ja päätösvaltaa on delegoitu, jolloin selvät hankkeet tulevat helpommin esiin ja johtavat pikaiseen päätöksentekoon ilman erityisjärjestelyjä.

Vuonna 2016 rakennusvalvonta oli asian tuntijana kaupungin energiansäästöneuvottelukunnassa, Helsingin hulevesiryhmässä, Helsingin ilmastotavoitteet 2030 -työryhmässä ja Helsingin ilmastomuutokseen sopeutumista pohtineessa työryhmässä. Rakennusvalvonta osallistui myös pääkaupunkiseudun kuluttajien energianeuvonta -hankkeen ohjausryhmään.

Va. apulaiskaupunginjohtaja Pia Panhelainen

21.6.2016 alkaen (Laura Rätty 20.6.2016 asti)

- Sosiaalitoimi
- Terveystieteiden tutkimuskeskus
- Varhaiskasvatus

Sosiaali- ja terveystoimen avainlukuja

Toimintatulot, miljoonaa euroa.....	328,0
Toimintamenot, miljoonaa euroa	2 581,3
Toimintamenot/asukas, euroa.....	4 063,8
Henkilöstömäärä	21 792
Koko henkilöstöstä, %	57,3

Virastot*

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus (15 736)
Varhaiskasvatusvirasto (6 056)

* Suluissa kuukausi- ja tuntipalkkaisten
työntekijöiden lukumäärä.

Sosiaali- ja terveystoimi

Helsingissä päätettiin kiinnittää huomiota lasten liikkumiseen ja hyvinvointiin ja ryhdyttiin innostamaan lapsia monipuoliseen liikkumiseen. Kaikki päivähoito- ja leikkipuistoyksiköt tekivät yhdessä lasten ja vanhempien kanssa liikkumissuunnitelmat. Esiopetuksen lähes 5 000 lasta osallistui varhaiskasvatusviraston, liikuntaviraston sekä useiden urheilujärjestöjen yhteiseen liikuntatapahtumaan Töölön kisahallissa.

Uusi esiopetussuunnitelma

Helsingin uusi esiopetuksen opetussuunnitelma otettiin käyttöön elokuussa. Opetussuunnitelma laadittiin valtakunnallisen Esiopetussuunnitelman perusteet-määräyksen pohjalta ja siinä otettiin huomioon Helsingin esiopetuksen arvot, kaupungin ja toimintaympäristön erityispiirteet sekä työtavat ja tavoitteet. Suunnitelma laadittiin yhteistyössä henkilöstön kanssa, myös vanhempia ja lapsia kuullen. Opetussuunnitelmaa täydentävät toimipisteissä vuosittain laadittavat toimintasuunnitelmat. Lisäksi jokaiselle lapselle tehdään henkilökohtainen esiopetuksen oppimissuunnitelma.

Oivalluksia eskarista!

Oivalluksia eskarista! -hankkeessa kehitettiin esiopetuksen uuden opetussuunnitelman mukaista toimintakulttuuria sekä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntävää pedagogiikkaa ja oppimisympäristöjä. Hankkeella vahvistettiin myös varhaiskasvattajien mediakasvatusosaamista. Kehittämistyötä tehtiin koko kaupungin alueella yli 300 esiopetusryhmän kanssa yli 200 päiväkodissa. Lisäksi kaikille kasvattajille järjestettiin avoimia koulutuksia ja työpajoja. Uudistuvaa esiopetusta ja media-

kasvatusta esiteltiin vanhemmille alueellisissa asukasfoorumeissa. Oivalluksia eskarista! -hanke päättyi vuoden lopussa. Kehittämistyö jatkuu Oivalluksia varhaiskasvatukseen! -hankkeessa.

Varhaiskasvatukselle digiohjelma

Varhaiskasvatuksen digiohjelma vuosille 2017–2020 valmistui ja digitaalisuutta hyödyntämällä halutaan kehittää palveluja asiakaslähtöisemmiksi. Digitalisaatiota viedään käytäntöön neljällä osa-alueella: pedagogiikassa, asiakaspalvelussa, henkilöstössä ja johtamisessa.

Pedagogiikan toteuttamisessa tavoitteina on edistää lasten osallisuutta, monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäosaamista. Kehittämistyö on alkanut Oivalluksia eskarista! -hankkeessa ja laajenee vuonna 2017. Asiakaspalvelussa uudistuksen tavoitteena ovat toimivat sähköiset palvelut sekä vuorovaikutteiset, helppokäyttöiset ja osallisuutta vahvistavat viestintätavat perheisiin päin. Henkilöstölle digitalisaatiolla tavoitellaan toimintatapoja ja välineitä, jotka tuovat uusia mahdollisuuksia toimintaan lasten kanssa. Johtamisessa tavoitteena on uudistaa toimintatapoja niin, että sähköiset välineet ja työtavat tukevat osallistavaa johtamista.

Uudenlaisia palveluja helsinkiläisille

Helsingissä ei jäänyt odottamaan kansallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ratkaisuja, vaan lähdettiin määrätietoisesti kehittämään palveluja kokeilujen kautta. Joulukuun 2016 alusta lähtien Töölön ja Vallilan terveysasemat ovat tarjonneet asiakkailleen mahdollisuuden

ottaa yhteyttä sähköisellä lomakkeella ja kertoa mihin he tarvitsevat apua. Useat tuhannet ovat jo käyttäneet tätä mahdollisuutta. Samanaikaisesti Vuosaaren terveysasemalla ja neuvolassa laajennettiin aukioloaikoja. Asiakkaita palvelaan Vuosaarissa arkisin aamuseitsemästä iltakahdeksaan.

Uudenlaista tukea lapsiperheille

Osana sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelujen uudistamista aloitettiin 3-vuotiaiden lasten neuvolatarkastukset eteläisen Helsingin päiväkodeissa. Perheet ovat olleet tyytyväisiä lapsen arkeen tuoduista palveluista. Lapsiperheitä tuettiin myös tarjoamalla heille yhä enemmän tietoa ja tukea verkon kautta (hel.fi/perheentuki). Osana Perheentuen verkkosivuja avattiin chat-palvelu.

Helsingissä ei jääty odottamaan kansallisia sote-ratkaisuja, vaan kehitettiin palveluja määrätietoisesti kokeilujen kautta.

Sote-palveluja sähköisesti

Asiakkaille tarjotaan yhä enemmän ajasta ja paikasta riippumattomia sähköisen asioinnin mahdollisuuksia. Sähköisten palvelujen käyttöönoton tueksi laadittiin sosiaali- ja terveyspalvelujen digisuunnitelma tuleville vuosille.

Kotihoidon käynneistä noin 7 prosenttia toteutettiin etähoitokäynteinä vuonna 2016.

Etäkuntoutusta kehitettiin ja etälääkäripalvelua kokeiltiin Kustaankartanossa. Perustoi-meentulotuen hakemuksista jo 23 prosenttia tehtiin sähköisesti.

Ekaluokkalaisten vanhempien oli mahdollista varata aika terveystarkastukseen ja asioida sähköisesti kouluterveydenhoitajan kanssa. Sähköisen asioinnin mahdollisuus laajennettiin myös toisen asteen oppilaitosten opiskelijoille.

Suun terveydenhuollossa otettiin käyttöön sähköinen esittielomake. Suun terveydenhuollon asiakkaat käyttivät 200 000 kertaa vuonna 2016 itseilmoittautumisen mahdollisuutta ilmoittautuessaan vastaanotolle. Tämä on viidennes enemmän kuin edellisenä vuonna.

Kevyempiä palveluja ja tukea kotiin

Helsingissä jatkettiin hallittua palvelurakenteen keventämistä vammaispalveluissa, lastensuojelussa, päihde- ja mielenterveyden sekä ikääntyneiden palveluissa. Keskeisenä tavoitteena oli tukea avohoitoa, perhehoitoa ja läheisverkostosi joituksia lastensuojelussa sekä ikääntyneiden kotona asumista.

Kotihoitoa vahvistettiin 20 hoitajalla. Ikääntyneille avattiin uusi puhelinneuvonta, Seniori-info, josta ikääntyneet saivat neuvontaa ja apua helposti yhdestä numerosta. Sosiaaliohjaajat jalkautuivat terveysasemille vahvistamaan iäkkäiden palveluohjausta.

Kotona asuvien osuus yli 75-vuotiaista helsinkiläisistä nousi edelleen ja vastaavasti ympärivuorokautisessa hoidossa olevien osuus pieneni.

Örtämlingen är en viktig del av
den ekonomiska utvecklingen
och är en viktig del av den ekonomiska
utvecklingen. Den är en viktig del
av den ekonomiska utvecklingen.
26.11

Kaupungin päätöksenteko

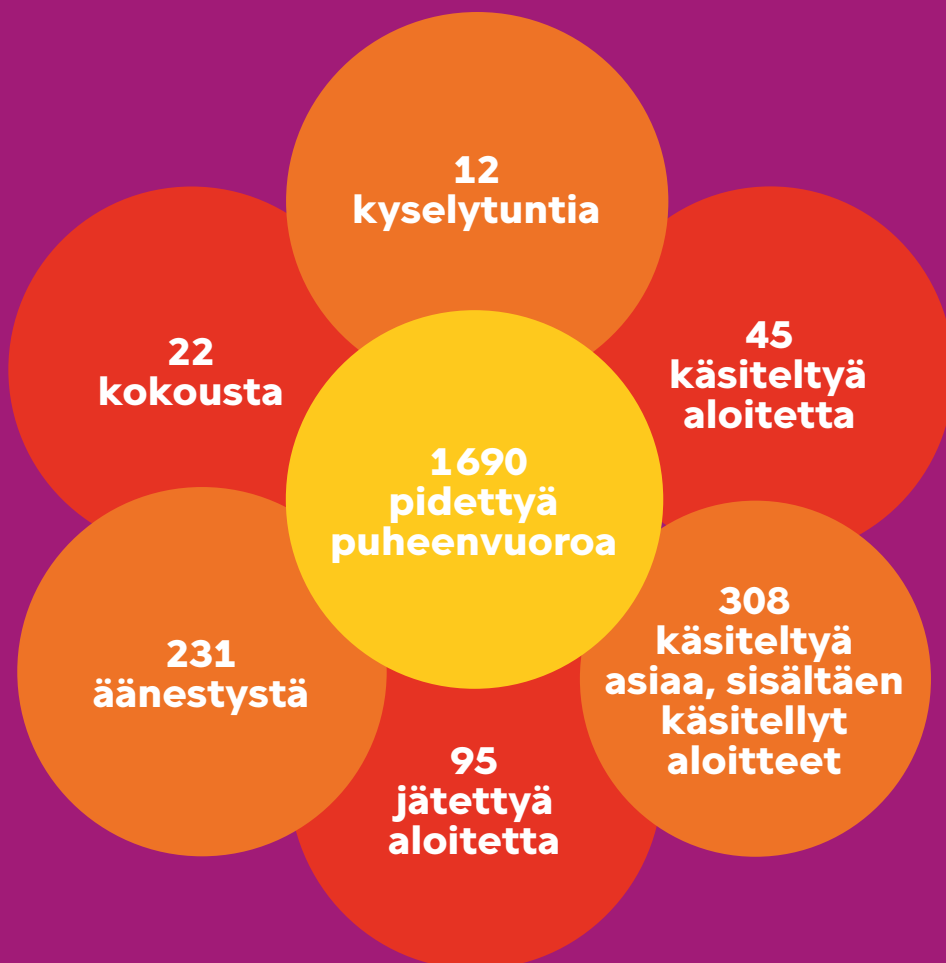
Helsingin ylin päättävä elin on kaupunginvaltuusto. Valtuustossa on 85 jäsentä, jotka vuonna 2016 edustivat kymmentä poliittista ryhmää.

Keväällä 2017 kautensa päättänyt valtuusto aloitti työnsä vuonna 2013. Kokoukset järjestetään joka toisena keskiviikkona ja ne lähetetään suorina lähetyksinä Helsinki-kanavalla internetissä. Helsinki-kanavan osoite on www.helsinkikanava.fi ja sieltä kokoukset

ovat katsottavissa myös myöhemmin tallenteina.

Valtuuston kokouksia voi seurata myös kaupunginvaltuuston istuntosalin yleisölehterillä, osoite: Sofiankatu 3.

Kaupunginvaltuuston kaikki päätösaasiakirjat ja kokousten päätöstiedotteet ovat luettavissa kaupungin verkkosivuilla osoitteessa [www.hel.fi/Päätöksenteko](http://www.hel.fi/Paätöksenteko) > Kaupunginvaltuusto.

Kaupunginvaltuuston 1. varapuheenjohtaja Harry Bogomoloff, 2. varapuheenjohtaja Sara Paavolainen ja puheenjohtaja Mari Puoskari.

Kaupunginvaltuusto

Puheenjohtaja

Mari Puoskari, Vihr.

I varapuheenjohtaja

Harry Bogomoloff, Kok.

II varapuheenjohtaja

Sara Paavolainen, SDP

Kansallinen kokoomus r.p.

Valtuutetut (21)

Jaana Pelkonen
Juha Hakola
Lasse Männistö¹
Sirpa Asko-Seljavaara
Wille Rydman
Harry Bogomoloff
Fatbardhe Hetemaj
Arja Karhuvaara
Terhi Koulumies
Seija Muurinen
Ulla-Marja Urho
Laura Rissanen
Hennariikka Andersson

Risto Rautava

Kauko Koskinen

Timo Raittinen

Matti Enroth

Pekka Majuri

Pia Pakarinen

Matti Niiranen

Tatu Rauhamäki

Vihreä liitto r.p.

Valtuutetut (19)

Osmo Soininvaara
Outi Alanko-Kahiluoto
Otso Kivekäs
Mari Puoskari
Emma Kari¹
Tuuli Kousa
Minerva Krohn
Jukka Relander
Jasmin Hamid
Leo Stranius
Hannu Oskala
Erkki Perälä

Mari Holopainen

Suzan Ikävalko

Jussi Chydenius

Tuomas Rantanen

Jarmo Nieminen

Johanna Sydänmaa

Sanna Vesikansa

Suomen sosiali-

demokraattinen

puolue r.p.

Valtuutetut (15)

Eero Heinäluoma
Pentti Arajärvi
Sara Paavolainen
Nasima Razmyar
Pilvi Torsti
Ilkka Taipale
Maija Anttila
Osku Pajamäki¹
Thomas Wallgren
Ville Jalovaara
Jukka Järvinen

Terhi Mäki
Tuomo (Tumppi) Valokainen
Jape Lovén
Tomi Sevander

Vasemmistoliitto r.p.

Valtuutetut (11)

Paavo Arhinmäki
Silvia Modig
Sirpa Puhakka
Dan Koivulaakso
Veronika Honkasalo
Eija Loukoila¹
Pekka Saarnio
Sami (Frank) Muttilainen
Anna Vuorjoki
Zahra Abdulla (sit.)
Sirkku Ingervo (sit.)

Perussuomalaiset r.p.

Valtuutetut (7)

Jussi Halla-aho
Tom Packalén
Mika Raatikainen
Nina Huru
Harri Lindell¹
Seppo Kanerva
Helena Kantola

Ruotsalainen kansanpuolue r.p.

Valtuutetut (5)

Marcus Rantala
Björn Månsson¹
Gunvor Brettschneider
Jan D. Oker-Blom
Laura Finne-Elonen

Suomen keskusta r.p.

Valtuutetut (3)

Laura Kolbe
Terhi Peltokorpi¹
Timo Laaninen

Suomen kristillis-demokraatit (KD) r.p.

Valtuutetut (2)

Mika Ebeling¹
Sari Mäkimattila

Suomen Kommunistinen

Puolue

Valtuutetut (1)

Yrjö Hakanen¹

Valtuustoryhmä René Hursti

Valtuutetut (1)

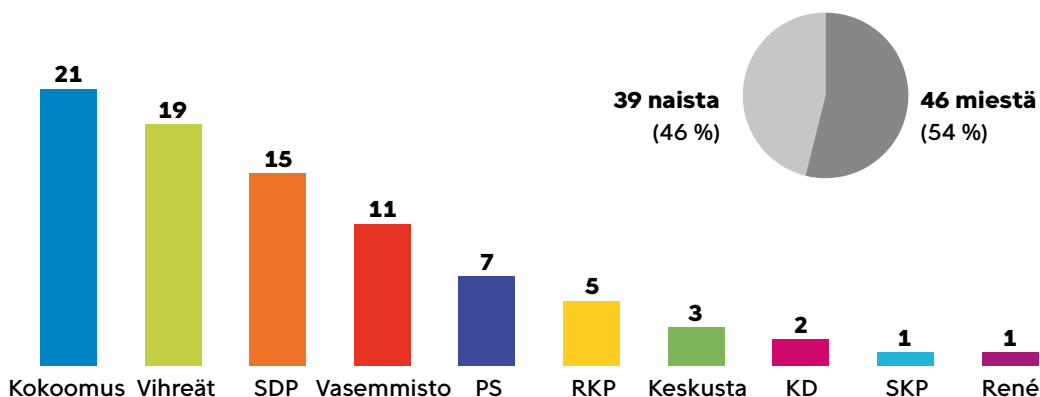
René Hursti¹

¹ Valtuustoryhmän puheenjohtaja

Kaupunginvaltuutettujen ryhmitys puolueittain äänimäärän mukaisessa järjestyksessä.
Suluissa valtuutettujen määrä valtuustoryhmässä.

Valtuuston kokousten videotallenteet löytyvät osoitteesta
www.helsinkikanava.fi.

Poliittiset voimasuhteet

Helsingin kaupunginvaltuustossa on 85 jäsentä.

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Tatu Rauhamäki, 1. varapuheenjohtaja Osku Pajamäki ja 2. varapuheenjohtaja Otso Kivekäs.

Kaupunginhallitus

Varsinaiset jäsenet

Puheenjohtaja Tatu Rauhamäki	Kok.
I varapuheenjohtaja Osku Pajamäki	SDP
II varapuheenjohtaja Otso Kivekäs	Vihr.

Arja Karhuvaara	Kok.
Lasse Männistö	Kok.
Laura Rissanen	Kok.
Hannu Oskala	Vihr.
Sanna Vesikansa	Vihr.
Pilvi Torsti	SDP
Mirka Vainikka	SDP
Silvia Modig	Vas.
Veronika Honkasalo	Vas.
Mika Raatikainen	PS
Marcus Rantala	RKP
Laura Kolbe	Kesk./Kok.

Henkilökohtaiset varajäsenet

Ulla-Marja Urho
Antti Koskela
Tuuli Kousa
Hannele Luukkainen
Juha Hakola
Kauko Koskinen
Hannu Tuominen
Tuomas Rantanen
Jorma Bergholm
Kaarin Taipale
Henrik Nyholm
Paavo Arhinmäki
Nina Huru
Björn Månsson
Anniina Palm

Helsingin kaupunginhallituksessa on 15 jäsentä ja se kokoontuu viikottain. Vuonna 2016 kaupunginhallitus kokoontui 45 kertaa.

Kaupunginhallituksen jaostot

Konsernijaosto

Varsinaiset jäsenet

Puheenjohtaja Tuuli Kousa
Varapuheenjohtaja Osku Pajamäki
Lasse Männistö
Ulla-Marja Urho
Laura Rissanen
Tuomas Rantanen
Pilvi Torsti
Silvia Modig
Mika Raatikainen

Vihr.
SDP
Kok.
Kok.
Kok.
Vihr.
SDP
Vas.
PS

Henkilökohtaiset varajäsenet

Hannu Oskala
Kaarin Taipale
Arja Karhuvaara
Juha Hakola
Kauko Koskinen
Otso Kivekäs
Jorma Bergholm
Paavo Arhinmäki
Nina Huru

Tietotekniikkajaosto

Varsinaiset jäsenet

Puheenjohtaja Otso Kivekäs
Varapuheenjohtaja Ulla-Marja Urho
Ossi Mäntylähti
Katrina Harjuhahto-Madetoja
Suzan Ikävalko
Kaarin Taipale
Jouko Malinen
Mikko Pöri
Kristina Juth

Vihr.
Kok.
Kok.
Kok.
Vihr.
SDP
SDP
Vas.
RKP/PS

Henkilökohtaiset varajäsenet

Joonas Lyytinen
Arja Karhuvaara
Joonas Haavisto
Hannele Luukkainen
Hannu Oskala
Valtteri Aaltonen
Miriikka Laakkonen
Juho Lindman
René Hursti

Johtamisen jaosto

Varsinaiset jäsenet

Puheenjohtaja Lasse Männistö
Varapuheenjohtaja Osku Pajamäki
Laura Rissanen
Jarmo Nieminen
Emma Kari
Erkki Perälä
Pilvi Torsti
Veronika Honkasalo
Harri Lindell

Kok. /Kesk.
SDP
Kok.
Kok.
Vihr.
Vihr.
SDP
Vas.
PS/RKP

Henkilökohtaiset varajäsenet

Terhi Peltokorpi
Maija Anttila
Seija Muurinen
Pekka Majuri
Ville Ylikahri
Tuuli Kousa
Jorma Bergholm
Silvia Modig
Marcus Rantala

Lautakunnat, johtokunnat, virastot, toimikunnat ja neuvottelukunnat

Kaupunginjohtaja

- Taloushallintopalveluliikelaitoksen johtokunta
 - Taloushallintopalveluliikelaitos
- Kaupunginkanslia
- Tarkastusvirasto

Rakennus- ja ympäristötointa johtava apulaiskaupunginjohtaja

- Helsingin kaupungin liikennelaitos -liikelaitoksen johtokunta
 - liikennelaitos-liikelaitos (HKL)
- Palvelukeskus-liikelaitoksen johtokunta
 - Palvelukeskus
- Pelastuslautakunta
 - Pelastuslaitos
- Teknisen palvelun lautakunta
 - Hankintakeskus
 - Rakentamispalvelu
 - Tukkuutori
- Yleisten töiden lautakunta
 - Rakennusvirasto
- Ympäristölautakunta
 - Ympäristökeskus

Sivistys- ja kulttuuri-tointa johtava apulaiskaupunginjohtaja

- Eläintarhan johtokunta
 - Korkeasaaren eläintarha
- Henkilöstön kehittämisspalvelut -liikelaitoksen johtokunta
 - Henkilöstön kehittämisspalvelut -liikelaitos
- Kaupunginmuseon johtokunta

- Kaupunginmuseo
- Kaupunginorkesterin johtokunta
 - Kaupunginorkesteri
- Kulttuuri- ja kirjastolautakunta
 - Kaupunginkirjasto
 - Kulttuurikeskus
- Liikuntalautakunta
 - Liikuntavirasto
- Nuorisolautakunta
 - Nuorisoasiainkeskus
- Opetuslautakunta
 - Opetusvirasto
- Ruotsinkielisen työväenopiston johtokunta
 - Ruotsinkielinen työväenopisto
- Suomenkielisen työväenopiston johtokunta
 - Suomenkielinen työväenopisto
- Taidemuseon johtokunta
 - Taidemuseo
- Tietokeskus
- Työterveys-liikelaitos

Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötointa johtava apulaiskaupunginjohtaja

- Asuntolautakunta
 - Asuntotuotanto-toimikunta
 - Asuntotuotantotoimisto
- Kaupunkisuunnittelu-lautakunta
 - Kaupunkisuunnittelu-virasto
- Kiinteistölautakunta
 - Kiinteistövirasto
- Rakennuslautakunta
 - Rakennusvalvonta-virasto

Sosiaali- ja terveys-tointa johtava apulaiskaupunginjohtaja

- Sosiaali- ja terveyslautakunta
 - Sosiaali- ja terveysvirasto
- Varhaiskasvatuslautakunta
 - Varhaiskasvatusvirasto

Pysyvät toimikunnat ja neuvottelukunnat

- Energiansäästö-neuvottelukunta
- Esteettömyysasioiden neuvottelukunta
- Helsingin kaupungin ja Helsingin yliopiston yhteistyöneuvottelukunta
- Henkilöstökassatoimikunta
- Historiatoimikunta
- Kaksikielisyystoimikunta
- Maahanmuutto- ja kotouttamisasioiden neuvottelukunta
- Nimistötoimikunta
- Pelastuspalvelu-neuvottelukunta
- Poliisin neuvottelukunta
- Rintamaveteraanasiaien neuvottelukunta
- Sääntötoimikunta
- Tasa-arvotoimikunta
- Työllistämistoimikunta
- Urheilupalkintotoimikunta
- Vaalivalmistelutoimikunta
- Vammaisneuvosto
- Vanhusneuvosto
- Vapaaehtoistyön neuvottelukunta

Helsingin kaupungin organisaatio 31.12.2016

Tietoja Helsingistä

Helsinki	
Perustettu vuonna 1550	
Pääkaupunki vuodesta 1812	

Alue ja ympäristö	
Kokonaispinta-ala, km ²	719
Maapinta-ala, km ²	217
Väestötiheys, henkilöitä/maa-km ²	2 934
Rantaviiva, km	123
Saaria	315

Keskilämpötilat	
Koko vuosi	6,6°C
Lämpimin kuukausi, heinäkuu	17,8°C
Kylmin kuukausi, tammikuu	-8,8°C

Väestö	
Väkiluku 2016/2017	635 181
Ikäjakautuma %	
• 0–6	7,2
• 7–15	7,7
• 16–64	68,4
• 65–74	9,6
• 75+	7,1
Elinajanodote 2011–2015	80,7
• miehet	77,5
• naiset	83,3
Suomen kansalaisia, %	90,6
Ulkomaiden kansalaisia, %	9,4
Suomenkielisiä, %	79,6
Ruotsinkielisiä, %	5,7
Muunkielisiä, %	14,7

Asuminen 2015	
Asuinhuoneistoja yhteensä	350 314
Omistusasuntoja, %	42,3
Asumisväljyys, m ² /henkilö	34,0
Kaupungin omistamia vuokra-asuntoja 2012	49 564

Työmarkkinat	
Työpaikkoja 2016	421 470
• alkutuotanto (TOL A–B), %	0,1
• jalostus (TOL C–F), %	10,5
• palvelut yhteensä (TOL G–S), %	88,7
Markkinapalvelut (TOL G–N, R–S), %	61,5
Julkinen hallinto, hyvinvointipalvelut (TOL O–Q), %	27,2
Muu tai tuntematon (TOL T–X), %	0,7
Yrityksiä yhteensä 2015	45 203
Työvoima (15–74-vuotiaat) 2015	
• työllisiä	324 500
• työttömiä	27 800
Työvoimaosuus, %	71,3
Työttömyysaste, %	7,9

Liikenne	
Rekisteröityjä autoja 1 000 asukasta kohti	410
Kaupungin sisäisen joukkoliikenteen matkoja yht.	205 milj.
Matkapuhelimia 100 asukasta kohti (koko maassa)	173
Internet-käyttäjät (16–89-vuotiaat), osuus väestöstä, %	95,4

Energia- ja vesihuolto	
Sähkön myynti	7 035 GWh
Kaukolämmön myynti	5 876 GWh
Veden myynti (pääkaupunkiseutu)	71,8 milj.m ³
Vedenkulutus asukasta kohti päivässä (pääkaupunkiseutu)	225 l
Puhdistetun jäteveden määrä	101,5 milj.m ³

Terveydenhuolto	
Kaupungin terveysasemia	25
Kaupungin sairaaloita ¹	5

Perusterveydenhuolto	
Perusterveydenhuoltokäyntejä yhteensä	6,0 milj.
• terveysasemakäyntejä yms.	5,5 milj.
• hammashuoltokäyntejä	0,5 milj.
• yhteensä asukasta kohti	9,5
Laitoshoidossa keskimäärin päivittäin potilaita	783
• omissa sairaaloissa	722
• ostopalvelusairaaloissa	62
• yhteensä 1 000 asukasta kohti	1,2

Erikoissairaanhoito	
Poliklinikkakäyntejä yhteensä	1,2 milj.
• omissa yksiköissä ²	0,4 milj.
• ostopalvelupoliklinikoilla	0,8 milj.
• yhteensä asukasta kohti	1,8
Laitoshoidossa keskimäärin päivittäin potilaita	1 018
• omissa yksiköissä	411
• ostopalvelusairaaloissa	607
• yhteensä 1 000 asukasta kohti	1,6

Sosiaalitoimi	
Lasten päivähoidossa ³ sataa 1–6-vuotiasta kohti	66,0
Vanhusten käytössä olevat palvelutalopaikat	2 602
• sataa yli 75-vuotiasta kohti	5,8
• laitoshoitopaikkoja ⁴	1 533
• sataa yli 75-vuotiasta kohti	3,4

Koulutus	
Koulutusrakenne	
15 vuotta täyttäneistä, %	
• korkeintaan perusasteen tutkinto	27
• keskiasteen tutkinto	33
• korkea-asteen tutkinto	41

Oppilaitokset Helsingissä 2016	
• Yliopistoja	3
• Ammattikorkeakouluja	5
• Ammatillisia oppilaitoksia	20
• Peruskouluja ja lukioita	149

Kulttuuri ja vapaa-aika	
Kaupunginkirjasto	
• lainoja, milj. kpl	9,3
• lainoja asukasta kohti	14,6
Museoita	57
Ulkoiluteitä ja kuntoratoja, km	216
Uimahalleja	13
Liikuntasalit ja hallit	32

Matkailu	
Matkustajaliikenne (milj. matkustajaa)	
• Helsinki-Vantaa lentoaseman kautta	17
• Helsingin sataman kautta	12
• Helsingin rautatieaseman kautta	53
Hotelleihin saapuneita matkustajia (milj.)	2,1
• yöpymisiä yhteensä	3,6
• siitä ulkomaalaiset	1,9
Hotelleja	55
• huoneita	8 840
• vuodepaikkoja	16 855
Kansainvälisiä kongresseja ja tapahtumia	286
• osallistujia	60 790

¹ Herttoniemi, Laakso, Malmi, Suursuo, Haartman, Aurora.

² Sisältää psykiatrisen päiväsairaalan. Luvut sisältävät oman toiminnan ja ostopalvelujen käynnit sekä käyntiä korvaavat hoitopuhelut ja muut hoitoasioinnit.

³ Sisältää kunnalliset päiväkodit, perhepäivähoidon ja ostopalvelupäiväkodit.

⁴ Sisältää laitospalvelut ja pitkäaikaishoidon.

Tilinpäätös:

Taloudessa odotettua myönteisempi vuosi

Kaupungin toimintakate toteutui talousarviota parempana ja verotulot kasvoivat ennakoitua enemmän. Siten vuosikate toteutui 300 miljoonaa euroa talousarviota parempana.

Kaupungin tulo-rahoitus riitti poikkeuksellisen korkeiden maanmyyntitulojen ansiosta kattamaan investoinnit. Toiminnan ja investointien rahavirta muodostui noin 160 miljoonaa euroa positiiviseksi. Tämä mahdollisti kaupungin lainakannan pienentämisen.

Menot kurissa

Kaupungin kokonaismenot alittivat talousarvion ja vertailukelpoinen menokasvu jäi matalaksi, vain noin 0,5 prosenttiin.

Strategiaan kirjattu käyttömenojen kasvun tavoite on osoittautunut toimivaksi keinoksi ohjata kaupungin menokasvua. Sillä on ollut keskeinen merkitys kaupungin talouden tasapainottamisessa. Menot toteutuivat jopa hieman edellistä vuotta pienempinä.

Sosiaali- ja terveystalouden menojen kasvu jäi verrattain vähäiseksi, 0,9 prosenttiin. Myös kaupungin itse tuottamien opetus- ja koulutuspalvelujen menojen kasvu oli suhteellisen matala, eli 1,6 prosenttia.

**Tulevaisuutta valmistellaan:
yleiskaava mahdollistaa
Helsingin kasvun.**

Tulevaisuutta valmistellaan

Vuoden 2016 toimintaa leimasivat kaupungin uuden johtamisjärjestelmän ja toimialaorganisaation valmistelu sekä varautuminen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä maakuntahallinnon uudistukseen. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kesäkuussa 2016 johtamisjärjestelmän muutokset ja päätti siirtymisestä toimialaorganisaatioon 1.6.2017 alkaen.

Kaupunginvaltuuston lokakuussa hyväksymä yleiskaava mahdollistaa Helsingin kasvun.

Elokuussa aloitti Startup Maria Oy. Yhtiön tarkoituksena on luoda edellytyksiä uudelle kasvuyrittäjyydelle sekä tukea kasvuyritysten kasvua ja kansainvälistymistä.

Asuntoja rakennetaan vilkkaasti

Asuntorakentaminen oli edellisvuoden tapaan vilkasta. Rakenteilla olevien asuntojen määrä pysyi 7 000 asunnon tuntumassa. Asuinrakennusten aloituksia tapahtui enemmän kuin asuntoja valmistui.

Kaupungin investoinnit ilman liikelaitoksia olivat 486 miljoonaa euroa. Liikelaitosten investoinnit olivat 177 miljoonaa euroa, joten kokonaisinvestointimenot olivat 663 miljoonaa euroa.

Suurimmat esirakentamiskohteet sijaitsivat Kalasatamassa, 14 miljoonaa euroa, Länsisatamassa, 22 miljoonaa euroa ja Pasilassa, 9 miljoonaa euroa.

Kaupungin tilikauden tulos oli 470 miljoonaa euroa. Edellisen vuoden vertailukelpoinen tulos oli 18,6 miljoonaa euroa ja

vuoden 2014 vertailukelpoinen tulos 188,5 miljoonaa euroa. Vuosi 2014 oli viimeinen, jossa Helsingin Energia oli mukana ennen yhtiöittämistä.

Vuosikate oli 569 miljoonaa euroa. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin ja lainan lyhennyksiin. Perusoletuksena pidetään, että kunnan tulorahoitus on riittävä, jos vuosikate kattaa poistot. Vuosikate kattoi poistot 169-prosenttisesti. Vuosikate oli 300 miljoonaa euroa korkeampi kuin talousarviossa ennakointiin.

Verotuloja kertyi 3 206 miljoonaa euroa eli kokonaisverotulot toteutuivat 142 miljoonaa euroa talousarviota korkeampina ja verotuloa kertyi 4,5 prosenttia edellisvuotta enemmän. Kunnallisveroa kertyi 2 586 miljoonaa euroa (kasvua 4,2 prosenttia), kun veroprosentti oli 18,5. Yhteisöveron tuotto oli 397 miljoonaa euroa eli kasvua oli 6,7 prosenttia. Kiinteistövero kertyi 222 miljoonaa euroa: kasvua edellisvuodesta oli 7,6 miljoonaa euroa eli 3,5 prosenttia.

Helsingin saamat valtionosuudet olivat 316 miljoonaa euroa.

Lainaa oli 2 157 euroa asukasta kohden, kun edellisenä vuonna määrä oli 2 518 euroa. Lainakanta oli vuoden 2016 lopussa 1 371 miljoonaa euroa. Kaupungin maksuvalmius oli vuoden lopussa 79 päivää. Kaupungin maksuvalmiudessa on aiemmista vuosista poiketen mukana myös kaupungin konsernitilillä olevat konserniyhteisöjen tilivarat. Kaupungin lainakanta (raha- ja vakuutuslaitoslainat) aleni 210 miljoonaa euroa.

Omavaraisuusaste oli 77 prosenttia. Kaupungin omavaraisuusaste on pysynyt viime vuodet 75 prosentin yläpuolella, kun kuntataloudessa keskimääräinen tavoite on 70 prosenttia.

Taseen loppusumma on 14 249 miljoonaa euroa. Kasvua edellisestä vuodesta on 648 miljoonaa euroa.

Helsingin kaupunkikonsernin vuosikate oli 1 032 miljoonaa euroa. Se parani vuodesta 2015 noin 194 miljoonalla eurolla. Kaupunkikonsernin maksuvalmius oli vuoden lopussa 59 päivää.

Investointimenot

Ilman liikelaitoksia, miljoonaa euroa

Kiinteä omaisuus	89,9
Talonrakennus	194,8
Kadut, liikenneväylät ja radat	112,6
Väestönsuojat	0,5
Puistorakentaminen	9,9
Liikuntarakentaminen	8,5
Korkeasaaren eläintarha	1,4
Irtaimen omaisuuden perushankinta	56,8
Kuntayhtymät	0
Arvopaperit	6,6
Muu pääomatalous	5,0
Yhteensä	486

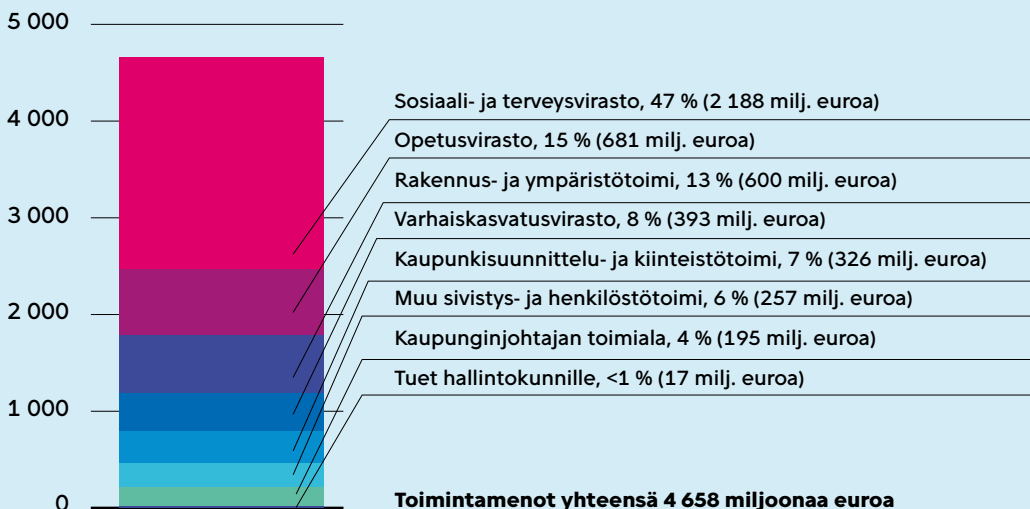
Vuoden 2016 tilinpäätöksen tunnusluvut

	Konserni		Kaupunki	
	2016	2015	2016	2015
Tuloslaskelman tunnusluvut				
Toimintatuotot toimintakuluista, %	56,3	56,0	26,1	24,9
Vuosikate, milj. euroa	1 032	838	569	265
Vuosikate, % poistoista	152,6	127,0	168,9	68,7
Vuosikate, euroa/asukas	1 624	1 334	896	422
Rahoituslaskelman tunnusluvut				
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, milj. euroa	-637,5	-639,6	221,9	-16,9
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, milj. euroa, ilman vuoden 2014 liikelaitosten yhtiöittämisten kirjanpidollisia vaikutuksia	..	..	-157,5	-396,0
Investointien tulorahoitus, %	69,5	78,5	88,4	46,8
Lainanhoitokate	1,7	3,6	1,7	2,1
Kassan riittävyys, päivää	59	79	79	70
Taseen tunnusluvut				
Omavaraisuusaste, %	60,3	58,8	77,6	77,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	91,2	95,6	52,5	52,5
Lainakanta 31.12., milj. euroa	4 940	5 011	1 371	1 582
Lainat, euroa/asukas	7 772	7 977	2 157	2 518
Lainasaamiset 31.12., milj. euroa	479	476	1 951	2 009
Konsernin lainasaamiset 31.12., euroa/asukas	753	758	..	..
Asukasmäärä 31.12.	635 600	628 200	635 600	628 200

Toimintamenot ja -tulot

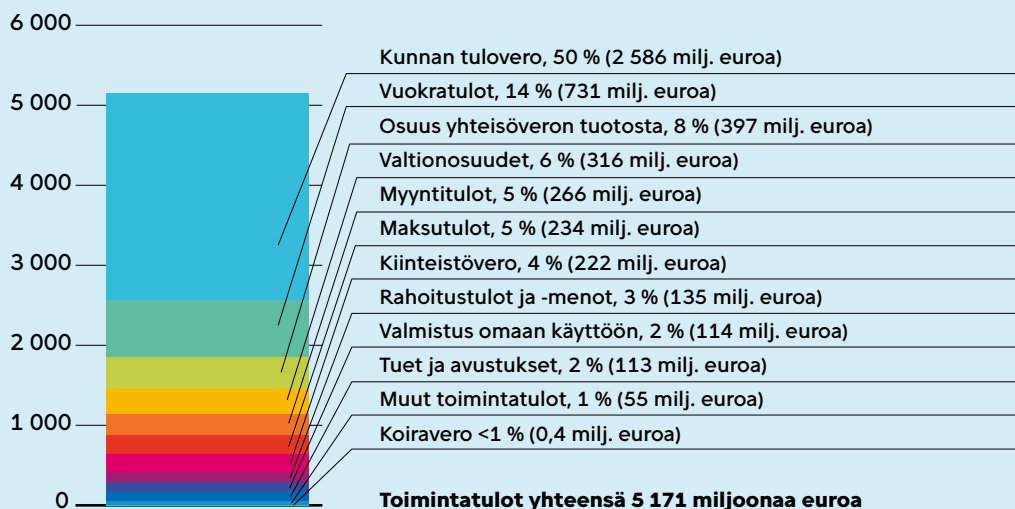
Toimintamenot toimialoittain 2016, ilman liikelaitoksia ja rahastoja, sisäisiä eriä ei ole eliminoitu.

Miljoonaa euroa

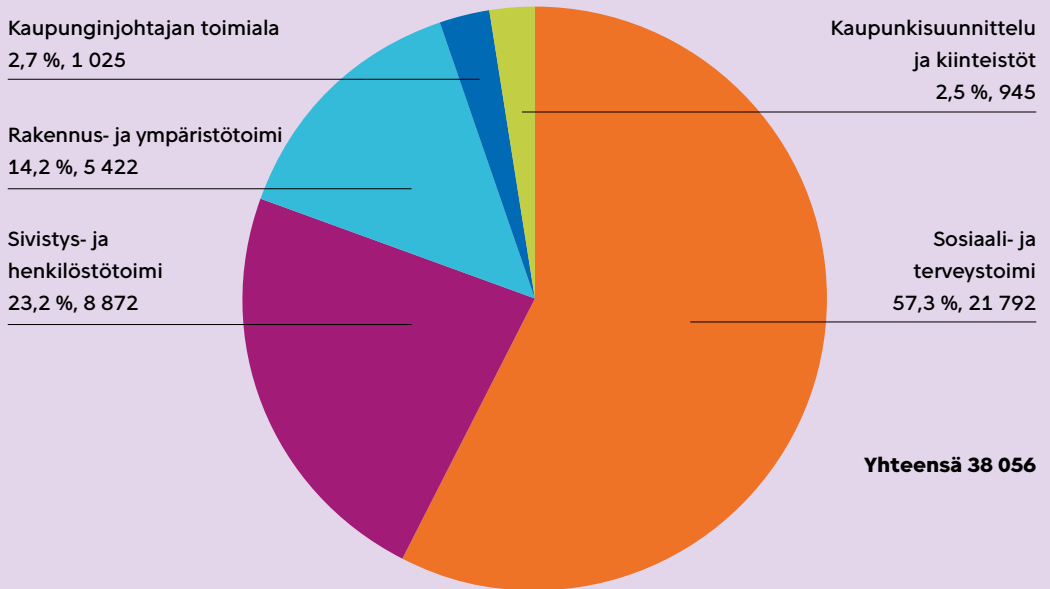
Toimintatulot vero- ja valtionosuustulot, nettomääräiset rahoitustulot toimialoittain 2016, ilman liikelaitoksia ja rahastoja, sisäisiä eriä ei ole eliminoitu.

Miljoonaa euroa

Henkilöstö toimialoittain

Tunnuslukujen laskentakaavat

Toimintatuotot/toimintakulut = $100 \times \text{toimintatuotot} / \text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön}$.

Omavaraisuus-% = $100 \times (\text{oma pääoma} + \text{poistoero} + \text{vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot})$.

Vuosikate / poistot, % = $100 \times \text{vuosikate} / (\text{poistot} + \text{arvonalentumiset})$.

Rahoitusvarallisuus, euroa / asukas = $(\text{saamiset} + \text{rahoitusarvopaperit} + \text{rahat ja pankkisaamiset} - \text{vieras pääoma} + \text{saadut ennakot}) / \text{asukasmäärä, 31.12.}$

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $(\text{vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}) / (\text{toimintatuotot} + \text{verotuotot} + \text{valtionosuudet})$.

Lainakanta 31.12. (milj. euroa) = $\text{vieras pääoma} - (\text{saadut ennakot} + \text{ostovelat} + \text{siirtovelat} + \text{muut velat})$.

Lainanhoitokate = $(\text{vuosikate} + \text{korkokulut}) / (\text{korkokulut} + \text{lainanlyhennykset})$.

Investointien tulorahoitus, % = $100 \times \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintameno}$.

Lainasaamiset 31.12. = sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset.

Helsingin kaupungin tuloslaskelma

Miljoonaa euroa	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Toimintatuotot		
Myyntituotot	329,1	310,7
Maksutuotot	227,6	213,4
Tuet ja avustukset	112,3	116,5
Vuokratuotot	359,2	345,7
Muut toimintatuotot	53,2	55,3
	1 081,5	1 041,6
Valmistus omaan käyttöön	117,1	114,8
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 349,7	-1 374,3
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-360,8	-381,3
Muut henkilösivukulut	-85,4	-82,2
Palvelujen ostot	-1 640,1	-1 658,5
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-193,1	-185,4
Avustukset	-443,7	-428,6
Vuokratulut	-186,1	-180,9
Muut toimintakulut	-7,1	-11,8
	-4 266,1	-4 302,8
Toimintakate	-3 067,5	-3 146,5
Verot ja valtionosuudet		
Verotulot	3 205,6	3 067,9
Valtionosuudet	316,3	273,2
	3 521,9	3 341,1
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	82,8	86,2
Muut rahoitustuotot	50,6	18,7
Korkokulut	-18,0	-22,2
Muut rahoituskulut	-0,4	-12,2
	114,9	70,5
Vuosikate	569,4	265,1
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-337,2	-329,6
Arvonalentumiset	0,0	-56,1
	-337,2	-385,7
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	239,5	139,8
Satunnaiset kulut	-1,5	-0,6
	238,0	139,2
Tilikauden tulos	470,2	18,6
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-13,9	3,1
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	16,3	-2,1
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-7,5	9,3
	-5,1	10,2
Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	465,0	28,8

Helsingin kaupungin rahoituslaskelma

Miljoonaa euroa	2016	2015
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	569,4	265,1
Satunnaiset erät	238,0	139,2
Tulorahoituksen korjauserät	-251,5	-151,4
	555,9	252,9
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-663,0	-571,2
Rahoitusosuudet investointimenoihin	18,8	5,3
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	247,0	146,1
	-397,1	-419,8
Toiminnan ja investointien rahavirta	158,8	-167,0
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-9,9	-23,3
Antolainasaamisten vähennys	67,3	101,5
	57,4	78,2
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	110,0	120,0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-320,7	-116,6
	210,7	3,4
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-5,9	-13,7
Vaihto-omaisuuden muutos	-2,2	-0,3
Saamisten muutos	-113,0	-11,4
Korottomien velkojen muutos	315,1	43,3
	173,9	17,9
Rahoituksen rahavirta	20,6	99,5
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 119,9	940,4
Rahavarat 1.1.	940,4	1 007,9
	179,4	-67,5

Helsingin kaupungin tase

VASTAAVAA (miljoonaa euroa)	31.12.2016	31.12.2015
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	17,6	19,8
Muut pitkävaikutteiset menot	82,2	84,0
Ennakkomaksut	2,7	1,1
	102,5	104,9
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 216,0	3 142,5
Rakennukset	1 678,0	1 622,5
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 347,9	1 313,8
Koneet ja kalusto	265,4	173,0
Muut aineelliset hyödykkeet	12,2	12,1
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	346,9	311,1
	6 866,4	6 575,0
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 150,7	3 143,4
Muut lainasaamiset	1 951,4	2 008,8
Muut saamiset	0,5	0,5
	5 102,7	5 152,8
Toimeksiantojen varat		
Valtion toimeksiannot	132,1	139,7
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	4,4	4,3
Muut toimeksiantojen varat	543,8	441,8
	680,3	585,8
Vaihtuvat vastaavat		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	10,3	9,5
Keskeneräiset tuotteet	7,1	5,7
Muu vaihto-omaisuus	0,1	0,1
	17,5	15,2
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	0,0	0,1
Lainasaamiset	0,1	0,1
Muut saamiset	126,6	24,1
	126,6	24,2
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	53,3	58,0
Lainasaamiset	0,6	0,4
Muut saamiset	66,4	40,5
Siirtosaamiset	113,6	104,3
	233,9	203,2
Saamiset yhteensä	360,5	227,5
Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin*	0,0	554,0
Joukkovelkakirjasaamiset	20,0	20,0
	20,0	574,0
Rahat ja pankkisaamiset*	1 099,9	366,4
VASTAAVAA YHTEENSÄ	14 249,7	13 601,7

VASTATTAVAA (miljoonaa euroa)	31.12.2016	31.12.2015
Oma pääoma		
Peruspääoma	2 972,4	2 972,4
Arvonkorotusrahasto	1 806,4	1 808,4
Muut omat rahastot	522,3	514,8
Muu oma pääoma	729,0	729,0
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä (-)	4 479,3	4 450,4
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	465,0	28,8
	10 974,4	10 503,8
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset		
Poistoero	66,1	52,2
Vapaaehtoiset varaukset	1,8	18,1
	67,9	70,3
Pakolliset varaukset		
Eläkevaraukset	124,9	138,1
	124,9	138,1
Toimeksiantojen pääomat		
Valtion toimeksiannot	133,3	140,6
Lahjoitusrahastojen pääomat	4,4	4,3
Muut toimeksiantojen pääomat	515,0	419,2
	652,7	564,1
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 248,5	1 253,8
Lainat muilta luotonantajilta	7,4	7,4
Saadut ennakot	0,3	13,1
Ostovelat	1,2	1,2
Liittymismaksut ja muut velat	7,6	0,1
	1 265,0	1 275,6
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	115,3	320,7
Saadut ennakot	11,4	11,6
Ostovelat	141,1	135,1
Liittymismaksut ja muut velat	512,4	169,7
Siirtovelat	384,5	412,6
	1 164,7	1 049,7
Vieras pääoma yhteensä	2 429,7	2 325,3
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	14 249,7	13 601,7

* Vertailuvuoden tietoa on oikaistu henkilöstökassavarojen kirjauskäytännön muutoksen vuoksi.

Konsernin toiminta ja talous

Helsingin kaupunkikonsernin vuosikate parani vuodesta 2015 noin 194 miljoonalla eurolla ja oli 1 032 miljoonaa euroa. Helsingin kaupungin vuosikate parani 304 miljoonalla eurolla edelliseen vuoteen verrattuna. Näin ollen tytäryhteisöjen vaikutus kaupunkikonsernin vuosikatetta nostavasti ei yltänyt edellisen vuoden tasolle.

Helsingin kaupungin konsernitilinpäätökseen on yhdistelty 83 kaupunkikonserniin kuuluvaa tytäryhteisöä. Konsernitilinpäätökseen sisältyy yhdisteltyjen tytäryhteisöjen kautta myös 36 alikonserniyhteisöä. Tilinpäätökseen on yhdistelty kaikki viisi kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä sekä kaikki 11 säätiötä, joissa kaupungilla on määräysvalta. Lisäksi konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaupungin yksi yhteisyhteisö ja 39 osakkuusyhteisöä.

Strategiaohjelman mukaan kaupunkikonsernia johdetaan kokonaisuutena.

Konserniohjauksen nykyinen toimintamalli on ollut käytössä jo vuodesta 2004 ja sitä on täydennetty perustamalla vuoden 2009 alusta kaupunginhallituksen konsernijaosto. Kaupunginvaltuusto hyväksyi konserniohjauksen välineeksi Helsingin kaupungin uuden konserniohjeen toukokuussa 2016.

Konserniohjausta on kehitetty kaupunginhallituksen kehittämislinjausten ja kaupunginvaltuuston hyväksymän strategiaohjelman mukaisesti. Strategiaohjelman 2013–2016 mukaan kaupunkikonsernia johdetaan kokonaisuutena, konserniohjausta tehostetaan ja selkiytetään, omistajapolitiikkaa selkiytetään

ja organisaatiota kehitetään asukkaiden palvelujen parantamiseksi. Osana strategiaohjelman mukaista kehittämistä hyväksyttiin kaupungin konserniohjeen uudistaminen sekä valmisteltiin *Johtamisen ja hallinnon keskeiset periaatteet* -ohjeen päivittämistä.

Konserniohjauksen toteuttamiseksi ja kaupunkikonsernin kokonaisedun mukaisen toiminnan edistämiseksi kaupunkikonsernin tytäryhteisöt noudattavat hyväksytyn strategiaohjelman peruslinjauksia sekä konserniohjeen määräyksiä.

Yksityiskohtainen luettelo konsernitilinpäätökseen yhdistellyistä yhteisöistä ja säätiöistä on konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa.

Keskitettyjä konsernitoimintoja on muun muassa rahoitus- ja sijoitustoiminnassa sekä hankinnoissa. Tytäryhteisöt vastaavat itse toimintansa ja omaisuutensa vakuuttamisesta. Harmaan talouden torjunnassa tytäryhteisöt hyödyntävät muun muassa Tilaaajavastuu.fi-palvelua ja osallistuvat kaupunkikonsernin ja Verohallinnon väliseen yhteistyöhön.

Konsernijohto on seurannut toiminnan ja talouden seurannan yhteydessä muun muassa seurantaraporttien avulla konserniyhteisöjen riskitilannetta.

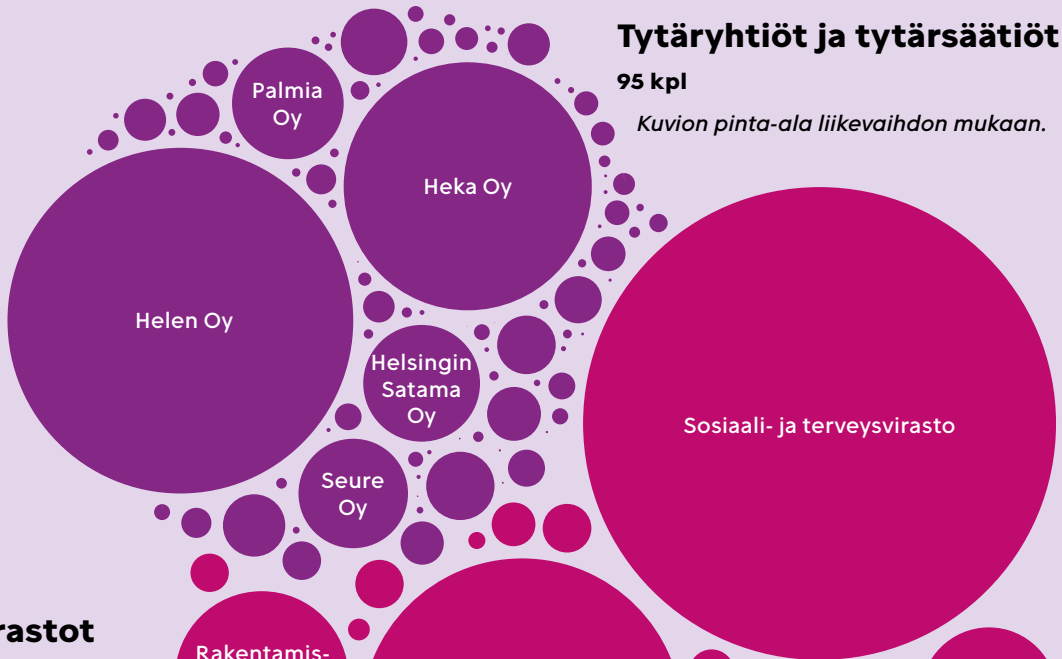
Voimassaolevan konserniohjeen mukaan kaupungin tytäryhteisöt ja -säätiöt jaetaan kahteen eri ryhmään eli salkkuun: markkinaehtoisesti toimiviin tytäryhteisöihin ja muihin tytäryhteisöihin. Kaupungin omistajaohjauksessa voidaan soveltaa erilaisia toimintaperiaatteita ja -tapoja markkinaehtoisesti toimiviin tytäryhteisöihin ja muihin tytäryhteisöihin esimerkiksi asettamalla erilaisia velvollisuuksia sisäiselle valvonnalle ja riskienhallinnalle. Kaupunginhallitus päättää tytäryhteisöjen sijoittamisesta salkkuihin osana tytäryhteisökohtaisia omistajastrategioita, jotka ovat valmisteltavina kaupunginkansliassa.

Helsingin kuntakonserni

Tytäryhtiöt ja tytärsäätiöt

95 kpl

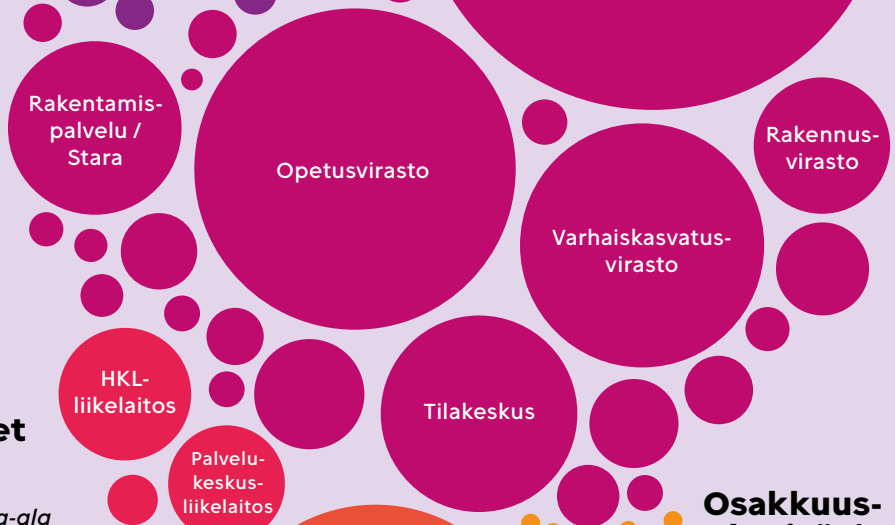
Kuvion pinta-ala liikevaihdon mukaan.

Virastot

27 kpl

Kuvion pinta-ala toimintamenojen mukaan.

Liikelaitokset

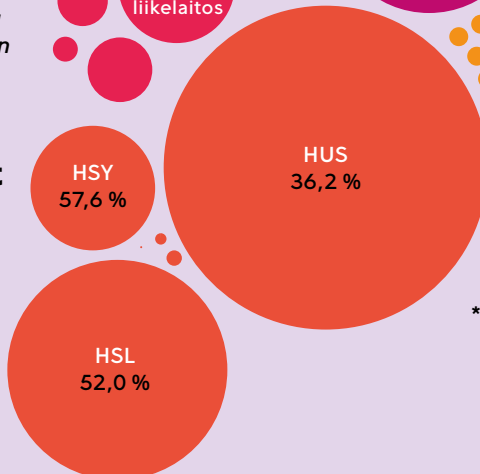
5 kpl

Kuvion pinta-ala toimintamenojen mukaan.

Kuntayhtymät

6 kpl

Kuvion pinta-ala Helsingin äänivalta-osuuden (ilmoitettu prosentteina) suhteessa kuntayhtymän kokonaismenoista.

Osakkuusyhteisöt*

56 kpl

Pinta-ala ei vastaa volyymiä.

* Osakkuusyhteisöjä ovat mm. Vantaan Energia Oy, Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, Start-up Maria Oy, Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy ja Apotti Oy.

Konsernituloslaskelma

Miljoonaa euroa	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Toimintatuotot	3 156,0	3 114,4
Toimintakulut	-5 604,3	-5 559,5
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta/tappiosta (-)	9,9	7,8
Toimintakate	-2 438,4	-2 437,4
Verotulot	3 205,6	3 067,9
Valtionosuudet	316,3	273,2
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	16,8	19,5
Muut rahoitustuotot	14,3	16,7
Korkokulut	-73,8	-90,1
Muut rahoituskulut	-8,9	-12,0
	-51,6	-65,9
Vuosikate	1 032,0	837,8
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-675,9	-658,7
Omistuksen eliminointierot	-0,5	14,0
Arvonalentumiset	-0,3	-1,0
	-676,6	-645,7
Satunnaiset erät	272,8	115,6
Tilikauden tulos	628,2	307,7
Tilinpäätössiirrot	-12,5	-0,5
Tilikauden verot	-10,9	-19,9
Laskennalliset verot	-8,1	-6,3
Vähemmistöosuudet	1,8	1,4
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	598,4	282,4
Konsernituloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/ Toimintakulut, %	56,3	56,0
Vuosikate/Poistot, %	152,6	127,0
Vuosikate, euroa/asukas	1 624,0	1 334,0
Asukasmäärä	635 600	628 200

Konsernirahoituslaskelma

Miljoonaa euroa	2016	2015
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 032,0	837,8
Satunnaiset erät	272,8	115,6
Tilikauden verot	-10,9	-19,9
Tulorahoituksen korjauserät	-292,3	-120,0
	1 001,7	813,4
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1 505,3	-1 074,7
Rahoitusosuudet investointimenoihin	20,0	7,0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	446,4	197,6
	-1 039,0	-870,1
Toiminnan ja investointien rahavirta	-37,3	-56,6
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-8,5	-9,9
Antolainasaamisten vähennys	7,9	14,2
	-0,5	4,3
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	535,0	269,2
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-581,4	-168,8
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-24,8	-30,3
	-71,2	70,0
Oman pääoman muutokset	24,7	19,2
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	9,6	-17,7
Vaihto-omaisuuden muutos	-13,4	3,3
Saamisten muutos	-115,8	25,2
Korottomien velkojen muutos	-36,4	78,2
	-155,9	89,1
Rahoituksen rahavirta	-203,0	182,6
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	1 257,7	1 498,1
Rahavarat 1.1.	1 498,1	1 372,1
	-240,4	126,0
Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, tuhatta euroa	-637 460	-639 593
Investointien tulorahoitus, %	69,5	78,5
Lainanhoitokate	1,7	3,6
Kassan riittävyys (pv)	59	79

Konsernitase

Miljoonaa euroa

VASTAAVAA	31.12.2016	31.12.2015
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	51,8	56,8
Muut pitkävaikutteiset menot	233,3	240,7
Ennakkomaksut	13,0	8,2
	298,1	305,7
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	3 286,8	3 213,1
Rakennukset	5 586,4	5 542,5
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 400,4	2 352,1
Koneet ja kalusto	1 235,9	1 140,3
Muut aineelliset hyödykkeet	20,1	20,2
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 094,8	724,1
	13 624,4	12 992,2
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	245,1	244,5
Muut osakkeet ja osuudet	451,4	445,3
Muut lainasaamiset	478,7	475,9
Muut saamiset	2,1	2,1
	1 177,4	1 167,8
Toimeksiantojen varat	536,3	455,7
Vaihtuvat vastaavat		
Vaihto-omaisuus	112,1	98,8
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	166,7	63,6
Lyhytaikaiset saamiset	391,0	376,4
	557,7	440,0
Rahoitusarvopaperit	25,3	496,4
Rahat ja pankkisaamiset	1 232,4	1 001,6
VASTAAVAA YHTEENSÄ	17 563,8	16 958,2

Miljoonaa euroa

VASTATTAVAA	31.12.2016	31.12.2015
Oma pääoma		
Peruspääoma	2 972,4	2 972,4
Säätiöiden peruspääomat	5,8	5,8
Arvonkorotusrahasto	1 811,3	1 813,2
Muut omat rahastot	839,6	812,7
Muu oma pääoma	734,1	734,1
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä (-)	3 554,9	3 276,8
Tilikauden ylijäämä/alijäämä (-)	598,4	282,4
	10 516,5	9 897,5
Vähemmistöosuudet	80,3	69,6
Pakolliset varaukset		
Eläkevaraukset	126,0	140,1
Muut pakolliset varaukset	39,8	39,4
	162,7	179,6
Toimeksiantojen pääomat	657,5	567,2
Vieras pääoma		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	4 661,0	4 443,6
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	99,7	97,9
	4 760,7	4 541,5
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	279,0	567,7
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	1 107,1	1 135,2
	1 386,1	1 702,9
Vieras pääoma yhteensä	6 146,7	6 244,4
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	17 563,8	16 958,2
Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	60,3	58,8
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	91,2	95,6
Kertynyt ylijäämä, euroa	4 153 306	3 559 243
Kertynyt ylijäämä, euroa/asukas	6 534	5 666
Konsernin lainakanta 31.12., tuhatta euroa	4 940 025	5 011 275
Konsernin lainakanta, euroa/asukas	7 772	7 977
Konsernin lainasaamiset 31.12., tuhatta euroa	478 671	475 906
Konsernin lainasaamiset, euroa/asukas	753	758

Helsingin kaupungin vuosikertomus 2016

Helsingin keskushallinnon julkaisuja 2017:12

Julkaisija

Helsingin kaupunginkanslia

Ulkoasu

Kokoro & Moi

Valokuvat

Maija Astikainen, Helsingin kaupungin aineistopankki

Taitto ja toteutus

Innocorp Oy

Paino

Next Print Oy

ISBN 978-952-331-266-1 (painettu julkaisu)

ISBN 978-952-331-267-8 (verkkojulkaisu)

ISSN-L 2242-4504

ISSN 2242-4504 (painettu julkaisu)

ISSN 2323-8135 (verkkojulkaisu)

Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia

Pohjoisesplanadi 11-13
00170 Helsinki
PL 1
00099 Helsingin kaupunki
Puhelinvaihde 09 310 1641
www.hel.fi
www.hel.fi/vuosikertomus